Nacionalinė švietimo agentūra

DORINIO UGDYMO (ETIKA, TIKYBA) VERTINIMO GAIRĖS

Rengėjai: mokytoja ekspertė V. Balandienė, mokytoja ekspertė D. Kratukienė, dr. S. Šilingaitė

Turinys

1. Bendros nuostatos ... 3
1.1. Gairių tikslas ir paskirtis ... 3
1.2. Dorinio ugdymo (etikos, tikybos) pasiekimų vertinimas ... 3
2. Reikalavimai skirtingus pasiekimų lygius atitinkantiems klausimams ir kognityvinių gebėjimų sritys ... 5
2.1. Klausimų formulavimas pagal pasiekimų lygius ... 5
2.2. Klausimų tipai ir jų pavyzdžiai dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose ... 6
2.2.1. Uždarojo tipo klausimų pavyzdžiai (etika) ... 6
2.2.2. *Atvirojo* ir praktinio tipo klausimų pavyzdžiai (etika) ... 8
2.2.3. Uždarojo tipo klausimų pavyzdžiai (tikyba) ... 8
2.2.4. Atvirojo ir praktinio tipo klausimų pavyzdžiai (tikyba) ... 9
3. Formuojamojo vertinimo strategijos dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose ... 11
3.1. Formuojamojo vertinimo funkcijos ir pavyzdžiai dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose ... 11
3.2. Formuojamojo vertinimo strategijos dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose ... 12
3.2.1. Susitarimas dėl ugdymosi lūkesčių, tikslų, siekių ir sėkmės kriterijų ... 12
3.2.1.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) ... 12
3.2.1.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba) ... 13
3.2.2. Sąlygų sudarymas mokinių įgytoms žinioms ir gebėjimams pademonstruoti ... 14
3.2.2.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) ... 14
3.2.2.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba) ... 15
3.2.3. Mokymąsi skatinančio grįžtamojo ryšio (atsako, reakcijos, atsiliepimo) teikimas ... 15
3.2.3.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) ... 16
3.2.3.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba) ... 17
3.2.4. Mokinių skatinimas mokytis vieniems iš kitų ... 18
3.2.4.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) ... 18
3.2.4.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba) ... 19
3.2.5. Mokinių skatinimas prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi ... 19
3.2.5.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) ... 20

3.2.5.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba) 21
4. Diagnostinio vertinimo paskirtis dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose 23
4.1. Praktinis pavyzdys (etika) 23
4.2. Diagnostinio vertinimo rekomendacijos tikybos pamokose 23
4.2.1. Praktiniai pavyzdžiai (tikybos) 24
5. Apibendrinamasis vertinimas dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose 26
5.1. Trumpesnio periodo apibendrinamasis vertinimas 26
5.1.1. Praktinis pavyzdys (etika) 26
5.1.2. Praktinis pavyzdys (tikyba) 27
5.2. Ilgesniojo periodo apibendrinamasis vertinimas 28
5.2.1. Praktinis pavyzdys (etika) 28
5.2.2. Praktinis pavyzdys (tikyba) 29
6. Kompetencijų plėtotė ir jų raiškos vertinimas dorinio ugdymo (etikos, tikybos) pamokose 33
6.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) 33
6.2. Praktinis pavyzdys (tikyba) 34
7. Užduočių vertinimas 36
7.1. Etikos užduočių vertinimas 36
7.1.1. Etikos užduočių vertinimas pradiniame ugdyme 1–4 klasėse 36
7.1.2. Etikos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 5–8 klasėse 39
7.1.3. Etikos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 9–10 (I–II gimn.) klasėse 42
7.1.4. Etikos užduočių vertinimas viduriniame ugdyme III–IV gimnazijos klasėse 44
7.2. Tikybos užduočių vertinimas 46
7.2.1. Tikybos užduočių vertinimas pradiniame ugdyme 1–4 klasėse 46
7.2.2. Tikybos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 5–8 klasėse 49
7.2.3. Tikybos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 9–10 (I–II gimn.os) klasėse 53
7.2.4. .Tikybos užduočių vertinimas viduriniame ugdyme III–IV gimn. klasėse 55
8. Mokinių įsivertinimo ir tarpusavio vertinimo rekomendacijos 57
8.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) 57
8.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba) 58
9. Mokinių pažangos fiksavimo pavyzdžiai dorinio ugdymo pamokose 60
9.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika) 60
9.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba) 61
10. Klasės (grupės) mokymosi pasiekimų ir pažangos duomenų lentelė 64
11. Naudoti dokumentai ir šaltiniai 65

1. Bendros nuostatos

1.1. Gairių tikslas ir paskirtis

Dorinio ugdymo vertinimo gairių tikslas – užtikrinti mokinių pasiekimų vertinimo objektyvumą, patikimumą ir atitiktį Dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) bendrosiose programose atitinkamam klasių koncentrui nustatytiems keturių pasiekimų lygių požymiams.

Dorinio ugdymo vertinimo gairėmis siekiama padėti mokytojams ir užduočių rengėjams:

- vienodai interpretuoti Bendrojoje programoje nustatytus pasiekimų lygių požymius;
- rengti užduotis ir objektyviai vertinti mokinių pasiekimus pagal vieningus kriterijus, nevertinant jų nuomonių, nuostatų, asmeninių įsitikinimų, vertybių, religinių pasirinkimų ar tikėjimo praktikos;
- taikyti procesinį vertinimą – vertinti mokinių pamokoje atliekamus veiksmus ir pažangą pagal jiems iš anksto žinomus vertinimo kriterijus.

1.2. Dorinio ugdymo (etikos, tikybos) pasiekimų vertinimas

Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“, Dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) bendrojoje programoje nurodomos pagrindinės vertinimo nuostatos.

Dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) dalykų mokymosi pasiekimai vertinami ir fiksuojami mokyklos nustatyta tvarka. Vertinant dorinio ugdymo mokymosi rezultatus, svarbu susitarti dėl aiškių vertinimo kriterijų, kurie turi būti iš anksto žinomi ir mokiniams, ir, esant poreikiui, jų tėvams. Pagrindiniai vertinimo principai turėtų būti vienodi vertinant abiejų dalykų – tiek etikos, tiek tikybos – mokymosi rezultatus, atitinkantys Programose aprašytus pasiekimų lygius kiekvienam koncentrui.

Mokinių vertinimas turi būti suvokiamas kaip pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymosi patirties, pasiekimų, daromos pažangos stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymosi perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. **Vertinama tik tai, ko mokiniai buvo mokomi.** Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Vertinant atliktą užduotį svarbu joje ieškoti ne to, ko nėra, bet tai kas yra išpildyta pagal vertinimo kriterijus. Būtina gerbti mokinio pasaulėžiūrą ir nuomonių įvairovę, todėl asmeniniai įsitikinimai negali tapti vertinama užduoties dalimi.

Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai (1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis) padeda ne tik mokytojams atpažinti mokinių daromą pažangą, bet ir patiems mokiniams stebėti savo asmeninę ūgtį. Žinojimas, kurioje pakopoje mokinys yra ir gairės, kaip žengti tolyn, stiprina pasitikėjimą savo jėgomis bei skatina siekti aukštesnių mokymosi rezultatų. Pamokoje ar kitoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami stebint, kiek atliktos užduotys atitinka iš anksto žinomus vertinimo kriterijus.

Aprašant pasiekimų lygių požymius naudojamos šios mokinių gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

savarankiškumo:

- *padedamas* – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, kai procesą moderuoja ir jame dalyvauja mokytojas;
- *naudodamasis netiesiogine pagalba* – užduotį atlieka vadovaudamasis pateiktais pavyzdžiais, pavyzdiniais modeliais ar papildoma mokymosi medžiaga;
- *konsultuodamasis* – įvardija mokymosi procese kylančias kliūtis ir jas įveikia tikslingai klausdamas arba prašydamas konkretaus patarimo;
- *savarankiškai* – užduotis atlieka iki galo, o susidūręs su kliūtimis, pats randa būdų jas įveikti.

sudėtingumo:

- *konkretusis lygmuo* – mokinys temos analizę pradeda nuo išorinių dalykų stebėjimo, konkretaus objekto bei jo požymių apibrėžimo; užduotis atlieka vadovaudamasis parengtais konstruktais ir pavyzdžiais;
- *analitinis lygmuo* – mokinys temos analizėje remiasi savirefleksija, įpina asmeninę patirtį į nagrinėjamos temos bei kasdienybės įvykių kontekstą; kritiškai vertina situacijas naudodamasis mąstymo įrankiais bei struktūruotais šablonais (schemomis, diagramomis, lentelėmis, sąvokų ar minčių žemėlapiais);
- *abstraktusis lygmuo* – mokinys gilią savirefleksiją ir jos išraišką perkelia į įvairius sudėtingesnius kontekstus, geba vertinti reiškinius aukštu abstrakcijos lygmeniu bei pateikti kritiškai pagrįstas įžvalgas.

konteksto:

- *mokinys analizuoja* siaurą, tiesiogiai su tema susijusį kontekstą;
- *mokinys plečia kontekstą* – įtraukia kitas pažinimo sritis bei asmeninę savirefleksiją šiame kontekste;
- *mokinys išplečia kontekstą* į įvairias tarpdalykines sritis (literatūrą, kiną, istoriją, psichologiją, kasdienio gyvenimo reiškinius), o nagrinėjamos temos analizė pasižymi aukštu abstrakcijos lygmeniu.

Pagal pradinio ugdymo programą dorinio ugdymo pamokose mokinių pasiekimai nevertinami pažymiais (balais) ar jų pakaitalais (raidėmis, ženklais, simboliais ar procentais) ir viešai tarpusavyje nelyginami. Ugdymo procese taikomas formuojamasis vertinimas, skatinantis asmeninę mokinio pažangą ir refleksiją, o mokymosi laikotarpio (trimestro, pusmečio ar mokslo metų) pabaigoje pasiekimai apibendrinami ir įvertinami pasiekimų lygiais, apžvelgus visą nueitą etapą. Vertina ne tik mokytojas, bet ir pats mokinys mokomas reflektuoti savo įsitraukimą į pamokų veiklas bei asmeninę ūgtį.

Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose dorinio ugdymo pamokose rekomenduojama taikyti mokyklos pasirinktus pažangos fiksavimo būdus: pažymius, įskaitas („įskaityta“ / „neįskaityta“), kaupiamąjį vertinimą arba pažangos stebėjimo ir vertinimo aplanką (portfolio). Jei mokinio pažanga fiksuojama pažymiais, pasiekimų lygiai siejami su šia vertinimo skale:

- Slenkstinis lygis (1) – 4 balai;
- Patenkinamas lygis (2) – 5–6 balai;
- Pagrindinis lygis (3) – 7–8 balai;
- Aukštesnysis lygis (4) – 9–10 balų.

Pasiekimų lygių pavyzdžiai šiose gairėse pateikiami taikant tiek kokybinius, tiek kiekybinius vertinimo požymius. Konkretų vertinimo būdą mokytojas pasirenka atsižvelgdamas į vertinamą pasiekimą, užduoties pobūdį, mokinių amžių ir ugdymo kontekstą. Kiekybiniai požymiai (pvz., argumentų, pavyzdžių ar atpažintų elementų skaičius) naudojami kaip galimi orientyrai mokinio pasiekimams apibūdinti, tačiau nėra laikomi vieninteliu pasiekimų lygio nustatymo pagrindu.

2. Reikalavimai skirtingus pasiekimų lygius atitinkantiems klausimams ir kognityvinių gebėjimų sritys

Užduotys ir klausimai dorinio ugdymo (etikos, tikybos) pamokose yra grupuojami pagal kognityvinių gebėjimų sritis bei mokinio gebėjimą pritaikyti įgytas žinias, nuostatas ir vertybes asmeniniame, egzistenciniame, dvasiniame bei socialiniame kontekstuose.

- **Žinios ir supratimas.** Pagrindinių etinių, filosofinių ar religinių sąvokų, vertybių, tradicijų, faktų, krypčių, kultūros bei elgesio normų atpažinimas, įvardijimas, apibūdinimas ir klasifikavimas.
- **Taikymas.** Įgytų žinių, moralinių principų ir vertybinių nuostatų taikymas analizuojant kasdienio gyvenimo, tarpasmeninių santykių ar socialines situacijas, taip pat etinius, kultūrinius bei liturginius elementus ir tekstus žinomame, įprastame, kasdieniame kontekste.
- **Aukštesnieji mąstymo gebėjimai.** Egzistencinių, moralinių ir pasaulėžiūrinių klausimų, dilemų bei iššūkių analizė ir sintezė. Skirtingų etinių, teologinių ar filosofinių sprendimų ir argumentų kritinis vertinimas, argumentuotos asmeninės pozicijos formavimas bei problemų sprendimas naujuose, neįprastuose šiuolaikinio pasaulio kontekstuose.

2.1. Klausimų formulavimas pagal pasiekimų lygius

Slenkstinio pasiekimų lygio klausimai siejami su mokiniui artima aplinka, įprastu kontekstu ir žinomomis kasdienėmis situacijomis (išnagrinėtomis elgesio taisyklėmis, vertybėmis ar pagrindinėmis etinėmis bei religinėmis sąvokomis). Mokinys atlieka vieną paprastą veiksmą (pavyzdžiui, atpažįsta ar įvardija vertybę) bei demonstruoja, kad žino pagrindines doro elgesio normas ir geba jas tiesiogiai pritaikyti. Užduotyje gali būti pateikiama papildoma pagalba: nukreipiamieji klausimai, tekstinė ar vaizdinė medžiaga, pavyzdžiai ar sėkmės kriterijai.

Pavyzdys (1–4 kl.). *Kuriuose iš pateiktų paveikslėlių pavaizduotas pagarbus elgesys su draugu?*

Pavyzdys (5–8 kl.). *Kurios pagrindinės elgesio normos ar dorybės atitinka duotus apibrėžimus? Teisingai sujunkite.*

Pavyzdys (9 (I) –IV gimn. kl.). *Kuri etinė ar teologinė sąvoka (pavyzdžiui, sąžinė, prigimtinė teisė, gailestingumas) yra aprašoma pateiktame tekste?*

Patenkinamo pasiekimų lygio klausimai siejami su pamokose išnagrinėtomis vertybinėmis situacijomis ir įprastu kontekstu – analizuotais moralinių pasirinkimų, kultūrinių ar religinių tradicijų pavyzdžiais. Atsakymui pateikti reikia dviejų veiksmų (pavyzdžiui, situacijos atpažinimo ir trumpo jos paaiškinimo, remiantis žinomu principu), taip pat pagrindinių etinių, filosofinių ir religinių sąvokų požymių žinojimo ir jų taikymo.

Pavyzdys (1–4 kl.). *Perskaitę trumpą situaciją apie pasidalijimą daiktais, 1–2 sakiniais paaiškinkite, kodėl toks elgesys padeda išsaugoti draugystę.*

Pavyzdys (5–8 kl.). *Pateikti elgesio konkrečioje situacijoje pavyzdį (pavyzdžiui, patyčių ar pagalbos atvejį) ir trumpai paaiškinti, kaip keistųsi situacija, jei vadovautumėmės auksine taisykle.*

Pavyzdys (9 (I)–IV gimn kl.). Analizuoti konkretų atvejį, atpažinti jame elgesio normos ir tradicijos požymius bei, remiantis nagrinėtu tekstu, trumpai paaiškinti jų kilmę.

Pagrindinio pasiekimų lygio klausimai siejami su pažįstamomis arba analogiškomis, bet naujomis, dar neišnagrinėtomis vertybinėmis situacijomis, moralinėmis dilemomis bei socialiniais kontekstais (atitinkančiais mokinio brandą). Atsakymui pateikti reikia trijų veiksmų: vertybinės situacijos analizės, savo ar veikėjų pozicijos suformulavimo ir pagrindinių dorinio ugdymo principų bei vertybių argumentuoto taikymo.

Pavyzdys (1–4 kl.). ***Tikybos dalyko pavyzdys.*** *Perskaityti ar išklausyti naują, dar nenagrinėtą Biblijos palyginimą, įvardyti pagrindinį veikėjo pasirinkimą ir paaiškinti, kaip šią pamoką pritaikyti savo elgesyje su kitais.*

Etikos dalyko pavyzdys*. Perskaityti naują, dar nenagrinėtą istoriją apie vaiką, kuris randa pamestą klasės draugo daiktą, įvardyti, kaip jis pasielgė ir kodėl, išsakyti savo nuomonę apie tokį pasirinkimą bei paaiškinti, kaip šioje situacijoje reikėtų elgtis vadovaujantis sąžiningumu ir pagarba kitam.*

Pavyzdys (5–8 kl.). *Išanalizuoti konfliktinės situacijos klasėje ar skaitmeninėje erdvėje pavyzdį, įvertinti veikėjų elgesį ir pasiūlyti sprendimą remiantis pagarbos, žmogaus orumo principu.*

Pavyzdys (9 (I)–IV gimn. kl.). ***Tikybos dalyko pavyzdys.*** *Išanalizuoti naują socialinę ar moralinę dilemą, apibrėžti savo poziciją ir ją pagrįsti remiantis Šventojo Rašto mokymu bei Bažnyčios socialiniu mokymu.*

Etikos dalyko pavyzdys*. Išanalizuoti naują socialinę ar moralinę dilemą, suformuluoti savo poziciją ir ją pagrįsti, taikant nagrinėtų etinių teorijų aspektus.*

Aukštesniojo pasiekimų lygio klausimai siejami su visiškai naujais, neįprastais kontekstais, įvairiapusėmis egzistencinėmis, etinėmis ar visuomeninėmis problemomis bei giliomis moralinėmis dilemomis. Atsakymui pateikti reikia kelių nuoseklių ir sisteminių veiksmų: gebėjimo susieti skirtingų temų ar pažinimo sričių žinias, analizuoti situaciją iš kelių skirtingų perspektyvų (pavyzdžiui, skirtingų etinių sistemų ar religinių požiūrių) bei pateikti brandų, kritiškai pagrįstą savo vertinimą ar asmeninę refleksiją.

Pavyzdys (1–4 kl.). *Apmąstyti neįprastą situaciją (pavyzdžiui, veikėjo elgesį pasakojime), susieti ją su auksine taisykle, palyginti kelių veikėjų pasirinkimus ir pasiūlyti problemos sprendimą, pritaikomą ir savo kasdienybėje.*

Pavyzdys (5–8 kl.). *Išnagrinėti sudėtingą istorinę ar grožinio kūrinio dilemą iš dviejų ar daugiau skirtingų veikėjų perspektyvų, susieti ją su pilietine atsakomybe ir suformuluoti savo argumentuotą išvadą.*

Pavyzdys (9 (I)–IV gimn. kl.). ***Tikybos dalyko pavyzdys***. *Išanalizuoti bioetinę ar ekologinę dilemą, remiantis Bažnyčios socialiniu mokymu ir palyginti su kitomis pasaulėžiūromis bei pateikti argumentuotą tikėjimo principais grįstą poziciją.*

Etikos dalyko pavyzdys. *Išanalizuoti sudėtingą bioetinę ar ekologinę dilemą iš kelių etinių perspektyvų, taikant skirtingų etinių teorijų principus, palyginti galimus sprendimus ir pateikti kritiškai pagrįstą savo poziciją.*

2.2. Klausimų tipai ir jų pavyzdžiai dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose

Klausimai dorinio ugdymo pamokose yra svarbi mokymosi ir mokinio mąstymo skatinimo priemonė. Jie padeda mokiniams ne tik prisiminti, apžvelgti ir suprasti mokomąją medžiagą, bet ir analizuoti vertybines situacijas, svarstyti skirtingas pozicijas, argumentuoti, vertinti bei reflektuoti savo požiūrį ir patirtį. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir pasiekimų lygį, klausimai gali būti siejami su pažįstamomis situacijomis arba skatinti spręsti naujas, sudėtingas etines, religines, egzistencines, bendražmogiškas problemas.

Toliau pateikiami etikos ir tikybos pamokoms būdingi klausimų pavyzdžiai, atskleidžiantys skirtingą klausimų tipą, sudėtingumą ir jų taikymo galimybes bei vertinimo pavyzdžiai.

2.2.1. Uždarojo tipo klausimų pavyzdžiai (etika)

Klausimo tipas	Apibūdinimas	Užduoties pavyzdys (etika)	Atsakymo / vertinimo pavyzdys
Vieno teisingo atsakymo pasirinkimas	Pasirenkamas vienas variantas iš pateiktų. Tikrina faktines žinias, sąvokų supratimą.	*Slenkstinis lygis.* Kuris teiginys geriausiai apibūdina pagarbą kitam žmogui? a) visada pritarti kito nuomonei, b) gerbti žmogaus orumą, net jei nesutinkame su jo nuomone, c) vengti bendrauti su kitokiais žmonėmis, d) ginti tik savo interesus.	1 taškas už teisingą atsakymą (b).

Klausimo tipas	Apibūdinimas	Užduoties pavyzdys (etika)	Atsakymo / vertinimo pavyzdys
Kelių teisingų atsakymų pasirinkimas	Pasirenkami du ar daugiau teisingų atsakymų. Tikrina gilesnį sąvokų suvokimą.	*Patenkinamas lygis* Kurie iš šių veiksmų rodo atsakingą elgesį? (Pasirinkite du teisingus atsakymus.) a) prisiimu atsakomybę už savo klaidas, b) kaltinu kitus dėl savo nesėkmių, c) laikausi duoto pažado, d) ignoruoju savo veiksmų pasekmes.	Po 1 tašką už kiekvieną teisingą atsakymą (iš viso 2 taškai).
Objektų / teiginių susiejimas poromis	Susiejamos poros pagal prasmę, kontekstą ar požymius.	*Pagrindinis lygis.* Susiekite vertybę su ją geriausiai apibūdinančiu elgesiu. **1. Atsakomybė** **2. Empatija** A. Gebėjimas suprasti kito žmogaus jausmus. B. Savo sprendimų pasekmių prisiėmimas.	Po 1 tašką/0,5 taško už teisingą porą.
Sekos (eiliškumo) nustatymas	Nurodyta tvarka išdėstomi įvykiai ar procesai.	*Aukštesnysis lygis.* Sudėliokite etiško sprendimo priėmimo etapus: įvertinti pasekmes; atpažinti problemą; priimti sprendimą; apsvarstyti galimas alternatyvas.	Atpažinti problemą → apsvarstyti alternatyvas → įvertinti pasekmes → priimti sprendimą. 1 taškas už visiškai teisingą seką.
Įkėlimas iš pateikto sąrašo (Kortelės)	Į tuščią vietą tekste įkeliamas tinkamas žodis iš pateikto sąrašo.	*Pagrindinis lygis.* Kiekvienas žmogus turi prigimtinį _____, todėl su juo reikia elgtis pagarbiai. Už savo veiksmus žmogus prisiima _____. (orumą, atsakomybę, laisvę)	Po 1 tašką už kiekvieną teisingai įkeltą žodį, iš viso 2 taškai.

2.2.2. *Atvirojo* ir praktinio tipo klausimų pavyzdžiai (etika)

Klausimo tipas	Apibūdinimas	Užduoties pavyzdys (Etika)	Vertinimo nuostatos ir taškai
Trumpo atsakymo klausimas	Įrašomas konkretus žodis, sąvoka arba trumpas paaiškinimas.	*Patenkinamas lygis.* Kaip vadinamas žmogaus gebėjimas atskirti, kas yra gera, o kas bloga?	1 taškas.
Iliustracijos / Šaltinio analizė	Analizuojama pateikta situacija, nuotrauka, tekstas ar citata.	*Pagrindinis lygis.* Perskaitykite situaciją: *Mokinys mato, kaip klasės draugas socialiniuose tinkluose yra viešai pažeminamas. Jis svarsto, ar įsikišti.* Įvardykite kokios vertybės šioje situacijoje yra svarbiausios ir paaiškinkite kodėl.	2 taškai: 1 taškas už tinkamai įvardytą vertybę (pavyzdžiui, pagarba, atsakomybė, empatija) ir 1 taškas už jos paaiškinimą, susiejant su situacija.
Išsamus atsakymas (Argumentavimas ir samprotavimas)	Prašoma kelių sakinių argumentuoto atsakymo.	*Aukštesnysis lygis.* Ar žmogus visada turi sakyti tiesą? Pateikite savo nuomonę ir pagrįskite ją bent dviem argumentais, remdamiesi etikos principais ir/arba gyvenimiškais pavyzdžiais.	3 taškai: 1 taškas už aiškiai suformuluotą poziciją, 1 taškas už argumentų pagrįstumą, 1 taškas už etikos principų ar gyvenimiškų pavyzdžių taikymą.

2.2.3. Uždarojo tipo klausimų pavyzdžiai (tikyba)

Klausimo tipas	Apibūdinimas	Užduoties pavyzdys (katalikų tikyba)	Atsakymo / Vertinimo pavyzdys
Vieno teisingo atsakymo pasirinkimas	Pasirenkamas vienas variantas iš pateiktų. Tikrina faktines žinias.	*Slenkstinis lygis.* Kiek sakramentų yra Katalikų Bažnyčioje? a) 3, b) 5, **c) 7**, d) 10.	1 taškas už teisingą atsakymą (c).
Kelių teisingų atsakymų pasirinkimas	Pasirenkami du ar daugiau teisingų atsakymų. Tikrina gilesnį sąvokų suvokimą.	*Patenkinamas lygis* Kurie iš šių asmenų priskiriami Senojo Testamento pranašams? (Pasirinkite du)	Po 1 tašką už kiekvieną teisingą atsakymą (iš viso 2 taškai).

Klausimo tipas	Apibūdinimas	Užduoties pavyzdys (katalikų tikyba)	Atsakymo / Vertinimo pavyzdys
		a) Petras, **b) Izaijas**, c) Paulius, **d) Jeremijas**.	
Objektų / teiginių susiejimas poromis	Reikia susieti poras pagal prasmę, kontekstą ar požymius.	*Pagrindinis lygis.* Sujunkite sakramentą su jį geriausiai išreiškiančiu regimu ženklu: Eucharistija / Krikštas A. Vanduo ir aliejus B. Duona ir vynas	1 - B (Duona ir vynas) 2 - A. (Vanduo ir aliejus) *(Po 1 tašką už teisingą porą)*.
Sekos (eiliškumo) nustatymas	Reikia nurodyta tvarka išdėstyti įvykius ar procesus.	*Aukštesnysis lygis.* Surašykite Liturginių metų laikus chronologine seka, pradedant nuo pirmosios Liturginių metų dienos: gavėnia, adventas, Velykų laikas, Kalėdų laikas, Eilinis laikas	Adventas - Kalėdų laikas – eilinis laikas-gavėnia - Velykų laikas-eilinis laikas *(1 taškas. už visiškai teisingą seką)*.
Įkėlimas iš pateikto sąrašo (Kortelės)	Į tuščią vietą tekste įkeliamas tinkamas žodis iš pateikto sąrašo.	*Slenkstinis lygis.* Jėzus Kristus gimė (**Betliejuje),** o užaugo (**Nazarete)**. *(Sąrašas: Jeruzalėje, Betliejuje, Nazarete)*	Po 1 tašką už kiekvieną teisingai įkeltą žodį. Viso: 2 taškai.

2.2.4. Atvirojo ir praktinio tipo klausimų pavyzdžiai (tikyba)

Klausimo tipas	Apibūdinimas	Užduoties pavyzdys (katalikų tikyba)	Atsakymo / vertinimo pavyzdys
Trumpo atsakymo klausimas	Įrašomas konkretus žodis, sąvoka, skaičius.	Kas krikščioniškoje tradicijoje yra laikomas Bažnyčios įkūrėju?	**Ats.: Jėzus Kristus** (arba Jėzus). 1 taškas.

Klausimo tipas	Apibūdinimas	Užduoties pavyzdys (katalikų tikyba)	Atsakymo / vertinimo pavyzdys
Iliustracijos / Šaltinio analizė	Atsakyti remiantis pateiktu šaltiniu (paveikslu, Šventojo Rašto citata).	*Pagrindinis lygis.* Perskaitykite pateiktą palyginimą apie sėjėją. Paaiškinkite, ką šiame tekste simbolizuoja „dirva“ ir „sėkla“.	**2 taškai:** 1 taškas už teisingą sėklos (Dievo žodis) paaiškinimą; 1 taškas už dirvos (žmogaus širdis / priėmimas) paaiškinimą. Viso: 2 taškai.
Išsamus atsakymas (Argumentavimas ir samprotavimas)	Reikalauja kelių sakinių argumentuoto atsakymo naujame etiniame kontekste.	*Aukštesnysis lygis.* Remdamiesi Bažnyčios socialiniu mokymu, argumentuokite, kodėl krikščionis privalo rūpintis gamtos apsauga (ekologija).	**3 taškai:** 2 taškai už teologinį argumentą (pasaulis kaip Dievo kūrinys, žmogus – jo prievaizdas); 1 taškas už susiejimą su socialine atsakomybe prieš artimą. Viso: 3 taškai.

3. Formuojamojo vertinimo strategijos dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose

Dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose akademinių žinių įvertinimą prasmingai papildo formuojamasis vertinimas, padedantis ugdyti mokinių vertybes, savistabą, refleksiją, moralinį sąmoningumą ir dvasinę brandą. Tai nuolatinis, palaikantis ir į mokinio asmeninį augimą orientuotas procesas, kuriame svarbu ne tik įvertinti pasiektą rezultatą, bet ir stebėti bei skatinti asmeninę mokinio pažangą. Toks požiūris leidžia labiau individualizuoti ugdymą, atsižvelgti į kiekvieno mokinio poreikius ir padėti jam atskleisti savo gebėjimus bei stiprinti asmeninę atsakomybę už mokymąsi ir augimą.

3.1. Formuojamojo vertinimo funkcijos ir pavyzdžiai dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose

1. Mokinio galių nustatymas. Padeda mokytojui suprasti, ką mokinys jau geba, kaip jis supranta nagrinėjamą vertybinę problemą ir kokį kitą žingsnį, padedant mokytojui, galėtų žengti savo mąstymo bei supratimo kelyje.

Pavyzdys. Diskutuojant apie atsakomybę už savo veiksmus, mokinys geba įvardinti, kad už savo pasirinkimus reikia prisiimti atsakomybę, tačiau sunkiai paaiškina, kodėl žmonės kartais kaltina kitus dėl savo sprendimų. Mokytojas, atsižvelgdamas į mokinio turimą supratimą, pateikia konkrečią situaciją ir klausia: *„Jeigu žmogus sako, kad dėl jo sprendimo kalti kiti, ar tai reiškia, kad jis pats už savo pasirinkimą neatsakingas? Kodėl?“* Taip mokinys skatinamas pereiti nuo atsakomybės sąvokos atpažinimo prie gilesnio jos apmąstymo.

2. Nuolatinis asmeninės pažangos stebėjimas ir vertinimas. Leidžia fiksuoti mokinio mąstymo brandą laike, lyginant mokinį ne su klasės draugais ar kitais žmonėmis, o su juo pačiu praeityje.

Pavyzdys. Pamokos pradžioje mokiniai rašo trumpą refleksiją apie tai, kas jiems yra „atsakomybė“. Pamokos pabaigoje, po diskusijų ir situacijų analizės, mokytojas prašo papildyti savo užrašus. Taip mokytojas (ir pats mokinys) iškart mato, kaip pamokos metu išsiplėtė mokinio supratimas analizuojama tema.

3. Mokinio pastangų ir pažangos skatinimas. Dorinio ugdymo pamokose itin svarbus aktyvus mokinio įsitraukimas į mokymosi procesą, todėl formuojamasis vertinimas padeda pastebėti mokinio pastangas, suteikti prasmingą grįžtamąjį ryšį ir skatinti jį toliau aktyviai dalyvauti, tobulėti bei siekti asmeninės pažangos.

Pavyzdys. Atlikdamas kūrybinį darbą apie šeimos vertybes, mokinys, kuris ankstesniuose darbuose dažniausiai savo mintis išreikšdavo vienu ar dviem sakiniais, šįkart jas išplėtoja, paaiškina, kodėl jam svarbios tam tikros šeimos vertybės, ir pateikia asmeninį pavyzdį. Mokytojas atkreipia dėmesį į šią pažangą, pastebi, kad šįkart mokinys ne tik įvardijo jam svarbias vertybes, bet ir paaiškino, kodėl jos svarbios, pateikė pavyzdį bei paragino kitą kartą pamėginti kiekvieną savo mintį pagrįsti dar vienu pavyzdžiu ar paaiškinimu.

4. Reikalavimų individualizavimas. Kiekvieno mokinio dorinė patirtis, gebėjimai, mokymosi poreikiai ir reflektavimo įgūdžiai yra skirtingi, todėl mokytojas prireikus pritaiko užduotis ir jų atlikimo reikalavimus, atsižvelgdamas į mokinio galimybes ir siekdamas sudaryti sąlygas jo asmeninei pažangai.

Pavyzdys. Analizuojant sudėtingą moralinę dilemą, mokiniui, gebančiam savarankiškai argumentuoti, mokytojas pateikia užduotį palyginti kelis skirtingus požiūrius ir pagrįsti savo poziciją. Mokiniui, kuriam sunkiau reikšti mintis, pateikiami pagalbiniai klausimai, padedantys atpažinti situacijos dalyvių jausmus, įvardyti jų pasirinkimus ir išsakyti savo nuomonę.

5. Motyvacija augti ir tobulėti. Formuojamasis vertinimas veikia kaip kompasas, padedantis mokiniui suprasti, ką jis jau geba ir kokį kitą žingsnį galėtų žengti. Siekiant stiprinti vidinę motyvaciją, svarbu vadovautis nuostata, kad intelektas ir gebėjimai nėra nekintantys – jie gali būti ugdomi pastangomis, praktika ir atkakliu darbu.

Tikybos dalyko pavyzdys. Mokinys parengia pristatymą apie pasirinktą šventąjį ar istorinę asmenybę, tačiau daugiausia pateikia biografinių faktų. Mokytojas pastebi, kad mokinys geba atrinkti ir pateikti svarbią informaciją, ir pateikia jam tolesnį iššūkį: *„Puikiai surinkai ir pateikei faktus. O dabar pagalvok:*

*kuri šio žmogaus savybė labiausiai įkvepia tave patį ir kaip galėtum ją pritaikyti savo kasdienybėje?“ T*aip mokinys skatinamas neapsiriboti faktų perteikimu, bet gilinti savo mąstymą, sieti žinias su asmenine patirtimi ir toliau tobulinti savo gebėjimus.

Etikos dalyko pavyzdys. Mokinys, atsakydamas į klausimą apie atsakomybę, pateikia trumpą atsakymą: *„Kiekvienas žmogus turi atsakyti už savo veiksmus“*. Mokytojas pastebi, kad mokinys supranta atsakomybės principą, ir skatina jį žengti kitą žingsnį: Tavo mintis teisinga. *„O kaip manai, ar žmogus visada gali būti atsakingas už savo veiksmų pasekmes? Pateik pavyzdį“*. Taip mokinys skatinamas gilinti savo mąstymą ir mokosi savo teiginius pagrįsti pavyzdžiais, kalbėti argumentuotai.

3.2. Formuojamojo vertinimo strategijos dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose

3.2.1. Susitarimas dėl ugdymosi lūkesčių, tikslų, siekių ir sėkmės kriterijų

3.2.1.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

Etikos pamokoje svarbu, kad mokiniai suprastų ne tik ko mokysis, bet ir kodėl to mokosi bei kaip supras, kad pasiekė numatytą rezultatą. Pamokos pradžioje kartu su mokiniais aptarti ugdymosi tikslai ir sėkmės kriterijai padeda kryptingai organizuoti mokymosi procesą, skatina mokinių įsitraukimą ir atsakomybę už savo mokymąsi. Aiškūs vertinimo kriterijai mokiniui tampa orientyru analizuojant etines situacijas, formuluojant ir pagrindžiant savo poziciją, klausantis kitų bei reflektuojant savo mokymosi pažangą.

Pateikiami konkretūs ugdymosi tikslų ir sėkmės kriterijų aptarimo bei susitarimo pavyzdžiai etikos pamokose.

1–4 klasės

Pavyzdys. Pamokos tema – „Kas yra geras draugas?“ Pamokos pradžioje mokytojas kartu su mokiniais aptaria, ko jie šiandien mokysis: atpažinti gero draugo elgesį, paaiškinti, kodėl svarbu padėti ir išklausyti kitą. Kartu susitariama, kad pamokos pabaigoje mokinys gebės įvardyti bent du gero draugo elgesio pavyzdžius ir paaiškinti, kodėl toks elgesys svarbus.

5–8 klasės

Pavyzdys. Pamokos tema – „Ar visada turime sakyti tiesą?“ Pamokos pradžioje mokytojas su mokiniais aptaria, ką jie turėtų gebėti po pamokos. Susitariama, kad sėkmingai atlikęs užduotį mokinys gebės atpažinti moralinę dilemą, suformuluoti savo poziciją, pateikti ją pagrindžiantį argumentą ir pagarbiai reaguoti į kitokią nuomonę.

9 (I)–IV gimn. klasės

Pavyzdys. Pamokos tema – „Ar technologinė pažanga visada yra gėris?“ Pamokos pradžioje mokytojas kartu su mokiniais išsikelia tikslą – išanalizuoti technologinės pažangos keliamą moralinę problemą ir įvertinti ją iš skirtingų perspektyvų. Kartu nustatomi sėkmės kriterijai: mokinys geba aiškiai suformuluoti problemą, palyginti bent du požiūrius, argumentuotai pagrįsti savo poziciją ir suformuluoti išvadą.

Papildomi pavyzdžiai:

Pavyzdys. Prieš pradėdamas diskusiją apie atsakomybę, mokytojas kartu su mokiniais susitaria, kad sėkminga diskusija bus tokia, kurioje mokiniai ne tik išsakys savo nuomonę, bet ir gebės išklausyti kitą, pateikti argumentų, kontrargumentų bei pagarbiai reaguoti į kitokią nuomonę. Pamokos pabaigoje mokiniai žodžiu arba raštu reflektuoja, kaip jiems pavyko laikytis sutartų kriterijų.

Pavyzdys. Prieš analizuodami moralinę dilemą, mokiniai kartu su mokytoju aptaria, iš kokių požymių bus matyti, kad užduotis atlikta sėkmingai. Jie susitaria dėl trijų kriterijų: mokinys turi aiškiai įvardyti, kokia problema kyla aprašytoje situacijoje, atpažinti ir paaiškinti, kokios vertybės joje susiduria, išsakyti

savo poziciją ir pagrįsti ją aiškiais argumentais. Šiuos kriterijus mokiniai taiko analizuodami dilemą, o atlikę užduotį įsivertina, ar kiekvieną iš jų įgyvendino, ir numato, ką dar galėtų patobulinti.

3.2.1.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba)

Pamokos kontekstas ir tema: 6 klasė

Tema: *Gailestingumo pavyzdžiai Šventajame Rašte ir šventųjų gyvenimuose. Ar gailestis ir gailestingumas yra tas pats?*

1. Ugdymo tikslo ir mokymosi uždavinių derinimas su mokiniais

Mokytojas pamokos pradžioje pristato temą mokiniams, suformuluoja tikslą.

Mokytojo ugdymo tikslas. Išsiaiškinti skirtumą tarp gailesčio ir gailestingumo, remiantis Šv. Raštu bei šventųjų (Šv. Motinos Teresės, Šv. Vincento Pauliečio) pavyzdžiais, ir suprasti Šv. Augustino mintį „Mylėk ir daryk, ką nori“.

Mokytojo iškeltas tikslas mokiniams. *„Šiandien savais žodžiais gebėsite paaiškinti, kuo gailestingumas skiriasi nuo paprasto gailesčio, ir remdamiesi pasirinkto vieno šventojo ar Biblijos palyginimo pavyzdžiu 4-6 sakiniais pagrįskite, kodėl gailestingumo darbams esame pakviesti mes visi, o ne tik šventieji.“*

Mokinio išsikeltas individualizuotas uždavinys (pasirinktinai pagal galias): *„Aš pasirinksiu Šv. Motinos Teresės gyvenimo istoriją ir savo užrašuose suformuluosiu 4 argumentus, kaip jos pavyzdys paaiškina Šv. Augustino žodžius „Mylėk ir daryk, ką nori“.“*

2. Tikslo suskaidymas į konkrečius etapus (mokymosi žingsniai)

Kad užduotis būtų įveikiama, mokiniai seka šiais žingsniais.

1. Diskusijoje išsiaiškinti žodžio „gailestingumas“ prasmę (lyginant su žodžiu „gailestis“).
2. Išanalizuoti vieną pasirinktą šaltinį: Biblijos istoriją (Gailestingasis samarietis / Sūnus palaidūnas) arba šventojo gyvenimą (Šv. Motina Teresė / Šv. Vincentas Paulietis).
3. Paaiškinti Šv. Augustino mintį: „Mylėk ir daryk, ką nori“.
4. Užrašyti bent vieną asmeninį gailestingumo pavyzdį iš savo kasdienybės.

3. Sėkmės kriterijų su(si)kūrimas kartu su mokiniais

Atskleiskite mokymosi uždavinį ir pademonstruokite pavyzdžius. Analizuokite juos ir identifikuokite požymius. Leiskite mokiniams porose ar grupėse palyginti pavyzdžius. Grupuokite ir suformuluokite sėkmės kriterijus, kartu su klase išgryninkite svarbiausius punktus, pašalinkite pasikartojimus ir suformuluokite aiškius, konkrečius kriterijus. Patikrinkite supratimą ir užfiksuokite galutinį sąrašą Įsitikinkite, kad visiems mokiniams kriterijai yra suprantami, ir užfiksuokite juos matomoje vietoje (lentoje, skaidrėje arba mokinių užrašuose), kad jais būtų galima vadovautis atliekant užduotį ir įsivertinant.

4. Pasiekimų lygių aprašas pagal vertinimo kriterijus.

Vengiant nekonkrečių frazių (tokių kaip „giliai suvokia“), lentelėje pateikiami aiškūs įrodymai, pagal kuriuos mokinys gali pats įsivertinti savo pasiekimus:

Vertinimo kriterijus	Slenkstinis lygis (4 balai)	Patenkinamas lygis (5-6 balai)	Pagrindinis lygis (7–8 balai)	Aukštesnysis lygis (9–10 balų)
Gailesčio ir gailestingumo skyrimas	Atpažįsta ir įvardija gailestingumo sąvoką, tačiau neskiria jos nuo gailesčio, nepateikiama	Teisingai įvardijama žodžio „gailestingumas“ reikšmė, tačiau nepateikiama palyginimo su žodžiu „gailestis“.	Paaiškinamas esminis skirtumas (gailestis – emocija, gailestingumas – aktyvus darbas artimui).	Aiškiai išskiriamas skirtumas ir jis pagrindžiamas konkrečiu pavyzdžiu iš pasirinkto Šventojo. Rašto teksto (pvz., Samarietis ne tik

Vertinimo kriterijus	Slenkstinis lygis (4 balai)	Patenkinamas lygis (5-6 balai)	Pagrindinis lygis (7–8 balai)	Aukštesnysis lygis (9–10 balų)
	šių sąvokų palyginimo.			pagailėjo, bet ir sutvarstė žaizdas).
Šventumo ir kasdienybės sąsaja (Šv. Augustino mintis)	Fragmentiška i nusakomi gailestingum o darbai kūnui ir sielai, tačiau nepaaiškinam a jų sąsaja su kasdieniu gyvenimu bei Šv. Augustino mintimi.	Paaiškinama, kas yra gailestingumo darbai kūnui ir sielai, tačiau dar nesieja jų su gilesniu Šv. Augustino minties „Mylėk ir daryk, ką nori“ supratimu ar kasdienio gyvenimo praktika.	Paaiškinama, kad gailestingumui pakviesti visi, o Šv. Augustino frazė „Mylėk ir daryk, ką nori“ reiškia, kad mylintis žmogus darys tik gera.	Remiantis Šv. Motinos Teresės ar Šv. Vincento Pauliečio pavyzdžiu įrodoma, kaip meilė keičia elgesį, ir pateikiamas realistiškas asmeninio gailestingumo pavyzdys savo aplinkoje.

5. Nuolatinis grįžtamasis ryšys pamokoje

Nuolatinis (formuojamasis) grįžtamasis ryšys – tai sistemingas, kasdienis mokymo ir mokymosi proceso stebėjimas, kurio pagrindinis tikslas yra padėti mokiniui suprasti, kur jis yra šiuo metu, kokių tikslų siekia ir kokių konkrečių žingsnių turi imtis, kad pasiektų geresnių rezultatų.

3.2.2. Sąlygų sudarymas mokinių įgytoms žinioms ir gebėjimams pademonstruoti

3.2.2.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

Etikos pamokoje svarbu sudaryti mokiniams įvairias galimybes atskleisti, ką jie suprato analizuodami įvairius fenomenus ir etines situacijas, ko išmoko ir kaip geba pritaikyti įgytas žinias. Mokymosi rezultatai gali būti parodomi diskutuojant, analizuojant situacijas, sprendžiant moralines dilemas, kuriant, argumentuojant ar reflektuojant. Mokiniui svarbu suteikti galimybę pasirinkti, kokiu būdu jis nori parodyti savo mokymosi rezultatą, nes pasirinkimas skatina jo savarankiškumą, atsakomybę ir įsitraukimą į mokymosi procesą. Įvairios mokymosi rezultatų pateikimo formos leidžia mokiniui pasirinkti jo gebėjimus geriausiai atskleidžiantį būdą, o mokytojui – geriau pažinti mokinio pažangą.

1–4 klasės

Pavyzdys. Po pamokos apie draugystę mokiniai gali pasirinkti, kaip parodyti, ką išmoko: nupiešti gero draugo elgesio pavyzdį, papasakoti trumpą situaciją arba suvaidinti, kaip galima padėti draugui. Mokytojas stebi, kaip mokinys supranta draugystės ir pagalbos kitam svarbą, ir suteikia grįžtamąjį ryšį.

5–8 klasės

Pavyzdys. Išnagrinėję moralinę dilemą apie sąžiningumą, mokiniai gali pasirinkti, kaip pateikti savo išvadą: ją išdėstyti trumpame rašytiniame atsakyme, pristatyti žodžiu arba pagrįsti diskusijoje. Nepriklausomai nuo pasirinktos formos, mokinys turi aiškiai išsakyti savo poziciją ir ją pagrįsti argumentu.

9 (I)–IV gimn. klasės

Pavyzdys. Išnagrinėję dirbtinio intelekto naudojimo keliamą etinę problemą, mokiniai pasirenka, kaip parodyti savo supratimą: parengti argumentuotą rašinį, pristatyti poziciją diskusijoje arba sukurti trumpą

probleminės situacijos analizę. Vertinant atsižvelgiama ne į pasirinktą raiškos formą, bet į tai, kaip mokinys geba atpažinti etinę problemą, analizuoti skirtingus požiūrius, argumentuoti ir pagrįsti savo išvadą.

Papildomi pavyzdžiai:

Pavyzdys. Pamokos pabaigoje mokytojas pateikia mokiniams klausimą: „Kaip šiandien įgytas žinias galite susieti su savo patirtimi arba pritaikyti jas savo kasdienybėje?“ Mokiniai gali pasirinkti atsakymo formą – parašyti trumpą refleksiją, papasakoti ar nupiešti savo atsakymą. Taip sudaromos skirtingos galimybės parodyti mokymosi rezultatą.

3.2.2.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba)

Pamokos kontekstas ir tema: 8 klasė
Tema: *Bažnyčios misija ir vaidmuo pasaulyje (struktūra, moralinis autoritetas, katalikiškos organizacijos).*

I. Užduočių įvairovė: sąlygų sudarymas parodyti žinias (skirtingos formos)
Siekiant visapusiškai įvertinti skirtingus mokinių gebėjimus, nesiremiama pavieniu testu, o siūlomas lankstus vertinamųjų užduočių rinkinys
1. Teorinė užduotis raštu (individualiai). Mokiniai rašo trumpą esė arba argumentuotą pastraipą tema: *„Kodėl Bažnyčia pasisako šiuolaikiniais etiniais klausimais (pvz., ekologija), jei jos pagrindas – senoviniai tekstai?“* (tikrinamas moralinio Bažnyčios autoriteto ir prigimtinio įstatymo supratimas).
2. Praktinė užduotis žodžiu (grupėse). Mokiniai pasiskirsto grupėmis, pasirenka vieną religinę organizaciją, bendruomeninį judėjimą ar jaunimo grupę (atitinkančią nagrinėjamą konfesiją ar religinę tradiciją, pvz., *ateitininkus, skautus, parapijos jaunimo grupę, protestantišką jaunimo tarnystę, judėjų bendruomenės centrą, musulmonų jaunimo draugiją*) ir paruošia trumpą jos pristatymą-simuliaciją: kaip jie pakviestų savo bendraamžį prisijungti; kokia yra šios organizacijos / bendruomenės vieta ir vaidmuo platesnėje visuomenėje.

II. „Apverstos“ pamokos modelis
1. Intriguojanti žinia namų darbams arba prieš pamoką. Mokytojas pateikia faktą: *„Popiežiumi teoriškai gali būti išrinktas bet kuris pakrikštytas, nevedęs katalikas vyras – netgi neturintis jokių teologijos mokslų laipsnio ar nesantis kunigu.“*
2. Užduotis namuose (pamokos pradžioje). Perskaityti tekstą apie hierarchinę Bažnyčios struktūrą ir sugalvoti kuo daugiau klausimų.
3. Klausimų analizė ir tobulinimas klasėje. Klasėje surašomi mokinių klausimai. Mokytojas padeda mokiniams pamatyti savo žinių lygį juos grupuojant:
- Uždari klausimai (reikalaujantys trumpo atsakymo): *„Kas renka popiežių?“*, *„Kiek yra vyskupų?“*
- Atviri klausimai (parodantys aukštesnį mąstymą): *„Jei Bažnyčia yra bendruomenė, kodėl joje reikalinga tokia griežta hierarchija?“*, *„Kam Dievui reikia Bažnyčios struktūros, jei žmogus gali melstis vienas namuose?“*

Mokiniai poromis išsirenka po 3 vertingiausius atvirus klausimus ir argumentuoja, kodėl būtent jie padeda geriau suprasti Bažnyčios misiją pasaulyje.

3.2.3. Mokymąsi skatinančio grįžtamojo ryšio (atsako, reakcijos, atsiliepimo) teikimas

Dorinio ugdymo pamokose grįžtamasis ryšys yra svarbi formuojamojo vertinimo dalis, padedanti mokiniui suprasti savo mokymosi pažangą ir numatyti tolesnius mokymosi žingsnius. Grįžtamasis ryšys turėtų būti ne tik įvertinantis mokinio atliktą darbą, bet ir skatinantis jį toliau mąstyti, kelti klausimus, gilinti savo supratimą bei tobulinti gebėjimus. Ypač svarbu, kad grįžtamasis ryšys būtų konkretus, susietas su ugdymosi tikslais ir sėkmės kriterijais bei orientuotas į tai, ką mokinys gali padaryti toliau.

Teikiant grįžtamąjį ryšį verta pirmiausia įvardinti, kas mokiniui pavyko, tuomet nurodyti, ką būtų galima patobulinti, ir, svarbiausia, pasiūlyti konkretų kitą žingsnį. Dorinio ugdymo pamokose grįžtamasis ryšys gali būti teikiamas žodžiu, raštu, dažniausiai - individualiai, taip pat gali būti derinamas su mokinio įsivertinimu ir refleksija. Jei užduotis atliekama grupėse, tuomet grįžtamasis ryšys gali būti suteiktas visiems grupės nariams bendrai.

3.2.3.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

1–4 klasės. Mokinys nupiešia situaciją, kurioje padeda draugui, ir trumpai paaiškina savo pasirinkimą.
Grįžtamojo ryšio pavyzdys:
Pateikei du pavyzdžius kaip galima padėti draugui, ir paaiškinai, kaip tavo pasirinkimas galėtų pradžiuginti kitą. O dabar pagalvok, kaip galėtum pastebėti, kad draugui reikia pagalbos, net jeigu jis to nepasako?
Grįžtamuoju ryšiu ne tik vertinamas mokinio atsakymas, bet ir skatinama jį toliau svarstyti apie kito žmogaus jausmus ir poreikius.
5–8 klasės. Mokinys pateikia nuomonę: *Visada reikia sakyti tiesą, nes meluoti yra blogai,* tačiau savo pozicijos plačiau nepagrindžia.
Grįžtamojo ryšio pavyzdys:
Aiškiai išsakei savo poziciją ir įvardijai sąžiningumo svarbą. Kad tavo argumentas būtų stipresnis, pabandyk pagalvoti apie situaciją, kai pasakyti tiesą gali būti nelengva. Ar ir tokiu atveju sakytum, kad visada būtina sakyti tiesą? Kodėl?
Grįžtamuoju ryšiu mokinys skatinamas neapsiriboti pirmine nuomone, svarstyti sudėtingesnę situaciją ir stiprinti savo argumentavimo gebėjimus.
9 (I)–IV gimn. klasės. Mokinys analizuoja dirbtinio intelekto poveikį visuomenei, pateikia kelis argumentus, tačiau daugiausia remiasi viena perspektyva.
Grįžtamojo ryšio pavyzdys:
Tavo argumentai aiškiai pagrindžia technologinės pažangos naudą. Kad analizė būtų išsamesnė, pabandyk pažvelgti į šią problemą iš kitos perspektyvos – kokių etinių iššūkių gali kilti žmogui ir visuomenei dėl naudojimosi dirbtiniu intelektu? Pasirink vieną iš jų ir pagrįsk, kodėl jis svarbus.
Grįžtamasis ryšys padeda mokiniui pereiti nuo vienos pozicijos pagrindimo prie platesnės problemos analizės ir skirtingų perspektyvų vertinimo.

Papildomi patarimai apie grįžtamojo ryšio teikimą:

- **Teikiant grįžtamąjį ryšį siūloma laikytis tokios eigos**: Kas man pavyko? → Ką dar galėčiau patobulinti? → Ką darysiu toliau? Tokia seka padeda mokiniui atpažinti savo stiprybes, suprasti tobulintinas sritis ir numatyti konkretų tolesnio mokymosi žingsnį.
- **Grįžtamąjį ryšį sieti su ugdymosi tikslais ir sėkmės kriterijais.** Mokinys turėtų suprasti, kuo remiantis vertinamas jo darbas ir ką konkrečiai jis jau geba bei ką dar turėtų tobulinti.
- **Orientuotis į konkretų veiksmą, o ne tik į rezultatą.** Vietoj bendrojo komentaro „Gerai“, „Puikiai“ ar „Reikia pasistengti“ verta įvardinti, kas konkrečiai atlikta sėkmingai ir/ ar ką mokinys galėtų padaryti kitaip ar geriau.
- **Grįžtamąjį ryšį teikti taip, kad jis skatintų mokinį mąstyti.** Ypač etikos pamokose svarbu ne pateikti *teisingą* atsakymą, bet užduoti klausimą ar pasiūlyti kitą perspektyvą, kuri skatintų mokinį gilinti savo argumentus ir reflektuoti.
- **Skatinti mokinio įsivertinimą.** Mokytojo grįžtamasis ryšys tampa veiksmingesnis, kai mokinys pats įsitraukia į savo mokymosi pažangos vertinimą ir gali įvardinti, kas jam pavyko, su kuo susidūrė ir kokio kito žingsnio jam reikia.
- **Vengti grįžtamojo ryšio, orientuoto į mokinio asmenį.** Geriau komentuoti konkrečią mokinio veiklą, argumentą ar atliktą užduotį, pavyzdžiui: *Tavo pozicija aiški, tačiau ją pagrindžiant trūksta pavyzdžio.*

3.2.3.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba)

Pamokos kontekstas ir tema: 10 (II gimn.) klasė

Tema: *Jėzaus dieviškumas ir žmogiškumas (Įsikūnijimo ir Prisikėlimo slėpiniai, evangelinė tiesa ir meninės interpretacijos).*

1. Grįžtamojo ryšio kūrimas diskusijoje

Nagrinėjant tokius klausimus kaip *„Ar Jėzus buvo vedęs?“* arba *„Kodėl Dievui reikėjo tapti žmogumi?“*, kyla daug skirtingų interpretacijų. Mokytojas grįžtamąjį ryšį organizuoja remdamasis šiais principais:

- Mokinio pastangų vertinimas. *Pavyzdys:* „Puikiai padirbėjai analizuodamas istorinius šaltinius ir atskirdamas Naujojo Testamento tekstus nuo populiariosios kultūros (pvz., „Da Vinčio kodo“) interpretacijų. Šis tavo pasirinktas lyginamasis metodas leido padaryti labai argumentuotas išvadas“.
- Klaida kaip galimybė ir pozityvus požiūris. Jei mokinys pateikia teologiškai neteisingą ar provokuojantį atsakymą, jis mokosi iš šio atsakymo taip pat. Klaida priimama kaip atspirties taškas ugdymui. *Pavyzdys:* Mokinys sako: „Po Jėzaus prisikėlimo niekas nepasikeitė, nes pasaulyje vis tiek liko blogis“. Mokytojas reaguoja pozityviai: „Tai puikus pastebėjimas, kuris padeda mums iškelti esminę dvasinę dilemą. Padiskutuokime poromis, ką krikščionybėje reiškia posakis, kad Išganymas jau įvyko, bet dar nepasiekė savo pilnatvės?“.

2. Konkrečių grįžtamojo ryšio metodų taikymas

Metodas „2 žvaigždutės ir noras“ (taikomas analizuojant Įsikūnijimo slėpinį)

Mokiniai raštu rengia trumpą argumentaciją, kodėl Dievui reikėjo tapti žmogumi. Atlikus užduotį, darbai vertinami poromis, remiantis nustatytais kriterijais:

- **2 žvaigždutės (kas pavyko):** klasės draugas pažymi dvi vietas, kurios aiškiai paaiškina Jėzaus žmogiškąją prigimtį (pvz., kad Jėzus jautė alkį, liūdesį).
- **Noras (pasiūlymas tobulinimui):** draugas suformuluoja patarimą, kur mokinys galėtų įtraukti daugiau argumentų apie Jėzaus dieviškumą (pvz., Prisikėlimo liudijimus).

Metodas „3-2-1“ (pamokos apibendrinimui)

Pamokos pabaigoje, siekiant gauti greitą „čia ir dabar“ grįžtamąjį ryšį apie Prisikėlimo ir Atpirkimo slėpinius, mokiniai užrašo:

- **3** idėjas / dalykus, kuriuos sužinojo apie Jėzaus dieviškumą ir žmogiškumą.
- **2** pavyzdžius, kaip šios žinios keičia požiūrį į Bažnyčios mokymą.
- **1** neišspręstą klausimą ar problemą, kuri vis dar atrodo neaiški (pvz., „Jei Jėzus turėjo pilną žmogišką prigimtį, ar jis galėjo dvejoti dėl savo misijos?“).

3. Grįžtamojo ryšio tobulinimas

Mokytojas konstruktyviai keičia įprastus komentarus į skatinančius mokinio augimą ir pritaikytus konkrečiai temai.

Nesėkmingas grįžtamasis ryšys	Kas neaišku mokiniui?	Kaip jį patobulinti tikybos pamokoje?
„Pabandyk išplėtoti savo mintį apie Jėzaus žmogiškumą.“	Kaip tai padaryti? Kokia linkme tai daryti?	„Kaip, tavo nuomone, pasikeistų mūsų supratimas apie Jėzų, jeigu Evangelijose nebūtų aprašyta jo baimė Getsemanės sode?“
„Tu turėtum daugiau pasistengti analizuodamas Prisikėlimo slėpinį.“	Ką reiškia *daugiau* pasistengti? Ką aš darau ne taip?	„Ką tu galėtum daryti kitaip, kad šis darbas taptų išsamesnis? Pavyzdžiui, palygink apaštalo

		Tomo abejones su kitų mokinių reakcija.“
„Šaunuolis, geras atsakymas apie Įsikūnijimą!“	Ką konkrečiai gerai aš padariau?	„Puikiai atsakyti padėjo tai, kad tu pateikei tinkamą pavyzdį iš Šventojo . Rašto ir rėmeisi Bažnyčios katekizmo faktais, o ne tik asmenine nuomone.“

3.2.4. Mokinių skatinimas mokytis vieniems iš kitų

Dorinio ugdymo pamokose mokymasis vyksta ne tik sąveikaujant mokiniui ir mokytojui, bet ir mokiniams mokantis vieniems iš kitų. Diskutuodami, klausydamiesi skirtingų nuomonių, lygindami savo patirtį ir argumentus, mokiniai mokosi geriau suprasti nagrinėjamas vertybines problemas, priimti kitokią nuomonę ir pagrįsti savo požiūrį. Todėl svarbu sudaryti sąlygas mokiniams dalytis mintimis, patirtimi ir mokymosi rezultatais bei mokytis iš klasės draugų.

Mokytojo vaidmuo šiame procese yra sukurti saugią ir pagarbią aplinką, kurioje mokiniai galėtų laisvai reikšti savo mintis, išgirsti kitus ir konstruktyviai reaguoti į skirtingas pozicijas. Mokymasis vieniems iš kitų gali būti organizuojamas diskutuojant porose, grupėse, pristatant savo atliktą darbą, lyginant skirtingus atsakymus, vertinant vieni kitų darbus pagal sutartus kriterijus ar kartu sprendžiant moralines dilemas.

3.2.4.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

1–4 klasės. Mokytojas pateikia situaciją: *Tavo klasės draugas pertraukos metu sėdi vienas ir atrodo liūdnas. Ką galėtum padaryti? Kaip pasielgsi?*

Mokiniai pirmiausia aptaria situaciją porose, o vėliau pasidalija savo mintimis su klasės draugais. Išklausę kitų atsakymus, mokiniai gali pasirinkti vieną jiems labiausiai patikusį pasiūlymą ir argumentuotai paaiškinti, kodėl jis atrodo tinkamiausias. Tokiu būdu mokiniai mokosi išgirsti kitų idėjas, pastebėti skirtingus problemos sprendimo būdus ir praplėsti savo supratimą apie pagalbą kitam.

5–8 klasės. Mokiniams pateikiama situacija, kurioje draugas prašo pagalbos, tačiau pats visiškai nesistengia atlikti savo pareigų. Mokiniai porose, grupėse aptaria, ar šioje situacijoje reikėtų padėti, ir savo nuomonę pagrindžia.

Po diskusijos mokytojas paprašo mokinių įvardyti, kuri kito mokinio mintis paskatino juos iš naujo apsvarstyti savo poziciją. Tokiu būdu mokiniai mokosi ne tik išsakyti savo nuomonę, bet ir atpažinti, kaip kitų argumentai gali paskatinti juos pačius giliau apmąstyti problemą.

9 (I)–IV gimn. klasės. Mokiniai grupėse analizuoja situaciją, kuomet mokymosi procese naudojamasi dirbtinio intelekto resursais. Viena grupė išskiria galimus privalumus, kita – rizikas, trečia analizuoja problemą iš mokinio, o ketvirta – iš mokytojo perspektyvos.

Pristatę savo išvadas, mokiniai turi pasirinkti vieną kitos grupės argumentą, kuris jiems pasirodė svarbus, ir paaiškinti, kaip jis papildė arba pakeitė jų pačių požiūrį. Tokiu būdu mokymasis iš kitų tampa ne vien keitimusi informacija, bet sąmoningu savo požiūrio plėtojimu, argumentų vertinimu ir refleksija.

Papildomi patarimai:

- **Svarbu sukurti saugią dialogo aplinką.** Mokinys pamokoje turėtų jaustis galintis išsakyti savo nuomonę, net jei ji skiriasi nuo kitų. Vertinama ne mokinio nuomonė, o argumentas, pateiktas pavyzdys ir pan.

- **Mokyti klausytis, o ne tik kalbėti.** Galima susitarti, kad prieš išsakydamas savo nuomonę mokinys trumpai apibūdina, ką suprato iš klasės draugo minties.
- **Skatinti mokinius reaguoti į kitų mintis.** Verta su mokiniais aptarti kokie klausimai gali prisidėti prie dialogo kultūros kūrimo klasėje, pavyzdžiui: *Ką naujo sužinojai ar supratai išklausęs kito mokinio mintį? Ar išgirsta nuomonė paskatino tave pakeisti ar patikslinti savo poziciją? Kokį papildomą klausimą norėtum užduoti savo klasės draugui, kad geriau suprastume jo poziciją?*
- **Vertinti ne tik individualų rezultatą, bet ir mokymąsi bendradarbiaujant.** Sėkmės kriterijais gali būti gebėjimas išklausyti kitą, pateikti argumentą, užduoti klausimą, papildyti kito mintį ir pagarbiai išsakyti kitokią nuomonę.
- **Nepaversti mokymosi vieniems iš kitų vien darbu grupėse.** Esmė ne pats darbo organizavimo būdas, o tai, kad mokinys išgirstų kitą, apmąstytų jo mintį ir panaudotų ją savo supratimui gilinti.

3.2.4.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba)

Pamokos kontekstas ir tema: 9 (I gimnazijos) klasė
Tema: *Dievo Karalystės paveldėtojai. Ar Jėzus palyginimuose kalbėtų apie programuotoją? (Biblinis kontekstas vs. šiuolaikinis gyvenimas).*
Metodas „Prieš klausdamas mokytojo, paklausk trijų draugų“
Nagrinėjant kultūrinius ir istorinius Biblijos skirtumus, mokiniams natūraliai kyla daug klausimų (pvz., *Kodėl Jėzus pasirinko būtent sėjėjo ar vynininkų pavyzdžius? Kaip tie patys principai veikia skaitmeniniame amžiuje?*).
Klasėje iškabinamas plakatas su užrašu: „Klasėje yra daugiau nei vienas mokytojas“. Kai mokinys gilinasi į palyginimą apie sėjėją ir rauges ir nesupranta kurios nors kultūrinės detalės, prieš kreipdamasis į mokytoją, jis privalo pasitarti su bent trimis suolo ar grupės draugais. Tai skatina juos laisvai perklausti, diskutuoti ir dalintis turimomis žiniomis be baimės sulaukti neigiamo įvertinimo.
Metodas „Aktyvumo grupėje į(si)vertinimas“ (kūrybinė užduotis)
Mokiniai pasiskirsto grupėmis po 4–5 asmenis ir gauna užduotį: *Perrašyti pasirinktą Jėzaus palyginimą (pvz., apie gerąjį ganytoją) šiuolaikine kalba, naudojant šiandienos kontekstą (pavyzdžiui, programuotojo, IT sistemų administratoriaus ar socialinių tinklų kūrėjo).*
Užduoties pabaigoje mokiniai vertina ne bendrą grupės rezultatą, o kiekvieno nario indėlį į bendrą darbą. Kiekvienas gauna lapą, kuriame ratu perduodami pažymi tam tikrus požymius:

1. *Įdėmiai išklausau kito grupės nario idėjas apie palyginimo perkėlimą į IT kontekstą*.
2. *Užduodu klausimus, kad geriau suprasčiau draugo mintį, kaip Biblijos tekstą (atleidimą, dosnumą) pritaikyti šių dienų programuotojo gyvenime*.
3. *Siūlau savo idėjas ir iki galo padarau tai, ką susitarėme*.

Pats besimokantysis savo vertinimą įrašo paskutinis skiltyje „Aš“. Baigiamojoje skiltyje mokiniai užrašo atvirą refleksiją: *„Aš džiaugiuosi, kad mūsų grupė rado ryšį tarp sėjėjo ir programinio kodo; Manau, kad man reikia sustiprinti kantrybę išklausant kitokią nuomonę“*.
Metodas „Atlikto darbo vertinimas poromis“
Kai grupės sukuria savo šiuolaikinius palyginimus (pvz., apie laisvę, sąžinę ir atsakomybę, sprendžiant klausimą „Ar Dievas sukūrė blogį?“), darbai apsikeičiami tarp porų ar grupių vertinimui pagal algoritmą:

1. Raskite vieną vietą, kuri labiausiai patiko. Mokiniai pažymi originaliausią metaforą (pvz., kaip laisvė pasirinkti blogį buvo palyginta su programinės įrangos vartotojo teisėmis).
2. Papasakokite porininkui, kodėl ši vieta patiko. Pasidžiaugiama kūrybiškumu ir teologiniu tikslumu.
3. Pateikite tobulintiną vietą. Suformuluojamas konstruktyvus patarimas, pavyzdžiui: *„Jūsų istorija puiki, tačiau siūlytume aiškiau išryškinti Kalno pamokslo vertybes (atleidimą, priešų meilę) pačioje pabaigoje, kad labiau atitiktų sėkmės kriterijus“*.

3.2.5. Mokinių skatinimas prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi

Dorinio ugdymo pamokose svarbu ne tik perduoti mokiniams žinias, bet ir ugdyti jų gebėjimą savarankiškai planuoti, stebėti ir vertinti savo mokymąsi. Atsakomybė už mokymąsi reiškia, kad

mokinys supranta, ko siekia konkrečioje pamokoje, geba įvertinti savo pastangas ir pažangą, atpažįsta pamokos metu kylančius iššūkius bei ieško būdų juos įveikti. Todėl mokytojo vaidmuo yra ne tik nurodyti, ką ir kaip mokinys turi atlikti, bet ir sudaryti sąlygas jam pačiam priimti sprendimus, įsivertinti savo mokymąsi ir numatyti tolesnius veiksmus.

Mokinių atsakomybę galima skatinti kartu tariantis dėl mokymosi tikslų ir sėkmės kriterijų, suteikiant pasirinkimo galimybių, taikant įsivertinimą, refleksiją, mokymosi planavimą ir skatinant mokinius patiems ieškoti sprendimų, kai kyla sunkumų. Labai svarbi mokymosi mokytis ir prisiimti atsakomybę dalis - reflektavimo įgūdžių stiprinimas. Reflektuodamas mokinys mokosi apmąstyti, ką ir kaip išmoko, kas jam pavyko, su kokiais sunkumais susidūrė, kas padėjo juos įveikti ir ką kitą kartą galėtų daryti kitaip. Reguliari refleksijos praktika padeda mokiniui geriau pažinti savo mokymosi procesą, pastebėti pažangą ir numatyti tolesnius mokymosi žingsnius. Tokiu būdu mokinys tampa aktyviu savo mokymosi proceso dalyviu.

3.2.5.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

1–4 klasės. Pamokos pabaigoje svarbu pateikti refleksinių klausimų kurie padės įsivertinti pokytį:

- Ką šiandien sužinojau apie draugystę?
- Kas man pavyko?
- Ką kitą kartą galėčiau padaryti geriau?
- Kaip galėčiau savo žinias panaudoti kasdienybėje?

Mokinys pasirenka vieną dalyką, kurį norėtų pritaikyti savo elgesyje. Taip mokinys mokosi stebėti savo mokymosi procesą ir suprasti, kad gali pats pasirinkti, ką toliau tobulinti.

5–8 klasės. Mokiniai prieš diskusiją įsivertina, kaip gerai geba pagrįsti savo nuomonę. Refleksinių klausimų pavyzdžiai:

- Ar tavo argumentas buvo pakankamai pagrįstas? Ko jam trūko?
- Ką kitą kartą darytum kitaip, kad tavo pozicija būtų įtikinamesnė?

Pavyzdžiui, mokinys atsakydamas į refleksinį klausimą įvardija, kad pateikė nuomonę, tačiau nebuvo pateikęs konkretaus pavyzdžio. Tokiu būdu jis išsikelia tikslą kitoje diskusijoje pagrįsti savo poziciją bent vienu konkrečiu pavyzdžiu. Taip mokinys tampa aktyviu savo mokymosi dalyviu, nes jis jau atpažįsta, ko jam trūksta, ir pats numato tobulėjimo žingsnį.

9 (I)–IV gimn. klasės. Mokiniai atlieka moralinės dilemos analizę ir pagal iš anksto sutartus kriterijus įsivertina savo darbą: problemos atpažinimą, skirtingų pozicijų analizę, argumentavimą ir išvadą.
Refleksinių klausimų pavyzdžiai:

- Kurią užduoties dalį atlikai stipriausiai?
- Kurioje vietoje susidūrei su iššūkiais?
- Kokių veiksmų galėtum imtis, kad kitą kartą savo poziciją pagrįstum išsamiau?

Mokinys pastebi, kad gebėjo išsakyti savo poziciją, tačiau nepakankamai išanalizavo priešingą požiūrį. Jis pats numato, kad kitą kartą prieš formuluodamas išvadą palygins bent dvi skirtingas pozicijas.

Papildomi patarimai:

- Leisti mokiniui rinktis. Pavyzdžiui, pasirinkti užduoties atlikimo būdą, eiliškumą ar darbo pristatymo formą.
- Skatinti mokinį pačiam įsivertinti savo darbą prieš sužinant mokytojo vertinimą.
- Kartu formuluoti tolimesnį mokymosi žingsnį. Svarbu paklausti *Ką dabar galėtum padaryti, kad tavo darbas būtų geresnis?*
- Mokyti planuoti savo mokymąsi. Prieš atliekant užduotį mokinys turėtų atsakyti į klausimus:
  Nuo ko pradėsiu atlikti užduotį?
  Ko man reikės atliekant užduotį?
  Kas man gali būti sunkiausia atliekant užduotį? Kur man gali prireikti pagalbos?
- Klausti ne tik *Ar išmokai?*, bet ir *Kaip supratai, kad išmokai?* Tai skatina mokinį sąmoningiau stebėti savo mokymosi procesą.

- Atsakomybę sieti su pasirinkimu ir veiksmu, o ne su kalte. Jei mokiniui nepavyko, svarbu klausti ne *Kodėl nepasistengei?*, bet *Ką galėtum padaryti kitaip?*
- Mokymosi atsakomybę sieti su konkrečiais veiksmais. Mokinys turėtų ne tik įvardyti, ką reikia tobulinti, bet ir nuspręsti, kaip tai darys.

3.2.5.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba)

Pamokos kontekstas ir tema: 5 klasė
Tema: *Malda Šventajame Rašte ir su Šventuoju Raštu (Samuelio, Abraomo, Jėzaus maldos pavyzdžiai)*
Savęs kaip asmens pažinimas per maldą
Maldos patirtis reikalauja tam tikrų vidinių asmenybės savybių (ištvermės, susikaupimo, drąsos). Remiantis metodu „Koks aš galiu būti?“ mokiniai po pamokos apie biblinius maldos pavyzdžius pildo ir apmąsto pradėtus sakinius:

- *Aš buvau atkaklus(i), kai* analizavau Abraomo užtarimo maldą ir supratau, kad ištvermingai melstis už kitus reikia dvasinių pastangų.
- *Aš buvau supratingas(a), kai* skaičiau apie Jėzaus maldą mirties akivaizdoje ir supratau, kodėl nelaimės bei kritinės situacijos paskatina žmones ieškoti Dievo artumo.
- *Galėjau būti drąsesnis(ė), kai* reikėjo išsakyti savo nuomonę, ką kalbėčiau, jeigu būčiau prie stalo su Jėzumi per Eucharistijos įsteigimą.

Mokinio išvada: *„Aš manau, kad man reikėtų sustiprinti...“* savo vidinę laikyseną „Kalbėk, Viešpatie“, kad kasdienybėje nebūčiau kurčias Dievui ir kitiems žmonėms (kaip jaunasis Samuelis).

Pažangos įsivertinimas. Metodas „Iki ir po“

Nagrinėjant Jėzaus maldos būdus (dykumoje, nuošalioje vietoje, šventykloje), mokiniai prisiima atsakomybę už savo žinių struktūravimą ir pildo lentelę prieš ir po užduoties atlikimo:

Tai, ką turiu žinoti ir gebėti (Užduoties skaldinys)	**Iki užduoties atlikimo: Žinau / Nežinau**	**Atlikus užduotį: Sužinojau / Nesužinojau**
1. Įdėmiai perskaityti tekstą apie tai, kaip Jėzus kreipiasi į Tėvą.	*(mokinys pažymi savo būseną)*	*(mokinys užfiksuoja rezultatą)*
2. Išskirti esminę idėją, kodėl Jėzus renkasi nuošalias vietas maldai.	*(mokinys pažymi savo būseną)*	*(mokinys užfiksuoja rezultatą)*
3. Padaryti išvadą, kaip asmeniškai praktikuoti Šventojo Rašto meditaciją.	*(mokinys pažymi savo būseną)*	*(mokinys užfiksuoja rezultatą)*

Pasiekimų įsivertinimas. Metodas „Trys mano naujienos“
Pamokos pabaigoje mokinys savarankiškai mąsto metaforiškai ir užpildo dvasinės bei akademinės pažangos suvestinę:

- džiuginanti mano naujiena: sužinojau, kad per maldą Dievas tiesiog dovanoja savo artumą, o ne reikalauja atsiskaityti;
- skatinanti mane pamąstyti naujiena: ar aš pats nesu kurčias Dievo balsui, kai esu per daug užsiėmęs telefonu ar mokslais?
- nerimą kelianti naujiena: tekstų meditacija reikalauja tylos, o man sunku rasti laiko pabūti visiškai nuošalioje vietoje be triukšmo;
- pasirinktas simbolis ar paveikslėlis: mokinys nupiešia *dykumos akmenį* arba *atviras ausis*, simbolizuojančias dvasinį pasiruošimą išgirsti Dievo žodį;

- galiu teigti, kad išmokau: laisvai vartoti ir paaiškinti tokias sąvokas kaip *Eucharistijos įsteigimas*, *Abraomo užtarimas* ir *vidinė laikysena maldoje*.

4. Diagnostinio vertinimo paskirtis dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose

Diagnostinis vertinimas dorinio ugdymo pamokose pirmiausia yra skirtas išsiaiškinti, ar pasiekti mokymosi uždaviniai, kam ir kokia pagalba reikalinga bei kokie turi būti tolesni mokymosi žingsniai.

Dorinio ugdymo pamokose tai padeda mokytojui suprasti, ar mokiniai įsisavino pamatines sąvokas, etinius ir dorinius principus bei geba juos taikyti prieš pradedant naują koncentrą ar temų ciklą. Taip pat nustatoma, ar užduotys nėra per sunkios / lengvos ir kokią kryptį rinktis toliau.

4.1. Praktinis pavyzdys (etika)

Pavyzdžiui, pamokos tema - *Atsakomybė už savo pasirinkimus*. Prieš pradedant naują temų ciklą mokytojas atlieka trumpą diagnostinį vertinimą, siekdamas išsiaiškinti, kaip mokiniai supranta atsakomybę, pasirinkimą ir savo veiksmų pasekmes. Mokiniai analizuoja trumpas kasdienio gyvenimo situacijas ir atsako į klausimus.

Klausimų pavyzdžiai:

- Ką reiškia būti atsakingam už savo pasirinkimus?
- Ar žmogus visada atsakingas už savo veiksmų pasekmes? Kodėl?
- Ar galima kaltinti kitą žmogų dėl savo pasirinkimo? Pagrįsk savo nuomonę.
- Kas gali turėti įtakos žmogaus sprendimams?
- Kuo skiriasi atsakomybė nuo kaltės?
- Kaip pasikeistų situacija, jei žmogus pripažintų savo klaidą?
- Pateik pavyzdį, kai žmogus turi prisiimti atsakomybę už savo sprendimą.
- Kaip, tavo manymu, reikėtų pasielgti šioje situacijoje? Kodėl?

Iš mokinių atsakymų mokytojas gali nustatyti, ar mokiniai skiria pasirinkimą, atsakomybę ir pasekmes, ar pagrindžia savo nuomonę bei geba pritaikyti šias sąvokas konkrečiose situacijose. Atsižvelgdamas į rezultatus, mokytojas gali parinkti tinkamą užduočių sudėtingumą, numatyti, kurioms sąvokoms analizuoti reikės skirti daugiau dėmesio, ir suplanuoti tolesnius mokymosi žingsnius.

4.2. Diagnostinio vertinimo rekomendacijos tikybos pamokose

Prieš pradedant temų ciklą apie Šventąjį Raštą, mokytojas atlieka trumpą apklausą, kad sužinotų, ar mokiniai geba savarankiškai rasti citatą pagal nuorodas (knyga, skyrius, eilutė). Jeigu paaiškėja, kad pusei klasės tai daryti sunku, mokytojas identifikuoja, jog reikalinga skubi pagalba ir tolesnis žingsnis bus praktinė užduotis su Biblija, o ne iškart tekstų nagrinėjimas.

Diagnostinis vertinimas remiasi mokinių stebėjimu, namų darbų ir kontrolinių užduočių rezultatais. Jis padeda tiksliai nustatyti stipriąsias puses bei spragas. Be to, procesas yra prasmingas tik tada, kai vyksta sistemingai, o mokiniai ir jų tėvai gauna kokybišką grįžtamąją informaciją.

Dorinio ugdymo pamokose „spragos“ dažniausiai yra ne faktų nežinojimas, o vertybė sumaištis, kultūrinio, istorinio konteksto trūkumas (pvz., pažodinis Biblijos interpretavimas). „Stipriosios pusės“ – mokinių empatija, kūrybiškumas, gebėjimas reflektuoti ir gebėjimą žinias taikyti kasdienybėje. Kadangi dorinis ugdymas glaudžiai susijęs su šeimos vertybėmis, sisteminga informacija padeda tėvams pamatyti vaiko vertybinį bei akademinį augimą.

Mokytojas, sistemingai stebėdamas mokinių atliekamas užduotis bei diskusijas apie Bažnyčios misiją pasaulyje, pastebi mokymosi spragą: mokiniams sunku atskirti krikščioniškąją karitatyvinę veiklą nuo valstybinės socialinės paramos. Kaip stiprybę jis užfiksuoja mokinių empatiškumą ir norą padėti atstumtiesiems. Pateikdamas konstruktyvų komentarą el. dienyne, mokytojas rašo: „Mokinys pasižymi gilia empatija ir gebėjimu atjausti silpnesnius (stiprybė), tačiau dar vertėtų pasigilinti, kuo krikščioniškasis gailestingumas skiriasi nuo materialios paramos (tobulintina sritis). Rekomenduoju namuose pasikalbėti apie kasdienybėje pastebimus geros valios ir pagalbos pavyzdžius.“

Atsižvelgdamas į vertinimo tikslą, mokytojas pats parenka tinkamus diagnostinio vertinimo būdus, užduočių apimtį, laiką bei informacijos pateikimo formą. Dorinio ugdymo pamokose prasminga neapsiriboti tik testais su pasirenkamais atsakymais – diagnostinis vertinimas gali vykti įvairiomis formomis, priklausomai nuo to, ar siekiama patikrinti mokinių žinias, ar gebėjimą jas prasmingai taikyti kasdienybėje.

Tinkami būdai ir formos tikybos pamokose.

- Užduoties laikas ir apimtis. Gali būti taikoma ciklo pradžioje (pvz., rugsėjo mėnesį kaip diagnostinis testas / pokalbis iš praėjusių metų kurso) arba prieš pradedant nagrinėti didesnę temą (pvz., moralines dilemas). Pakanka 15–20 minučių tikslinės užduoties.
- Sąvokų žemėlapis. Mokinių prašoma ant lapo surašyti viską, kas jiems ateina į galvą išgirdus žodį „Sąžinė“. Tai leidžia mokytojui diagnozuoti, kokiame moralinio suvokimo lygmenyje mokiniai yra dabar.
- Probleminė situacija / Atvejo analizė. Mokiniams pateikiama trumpa reali gyvenimiška situacija (pvz., patyčios internete) ir prašoma pasiūlyti sprendimą, remiantis krikščioniškos meilės artimui principais. Tai diagnozuoja vertybines nuostatas ir praktinį jų taikymą.

4.2.1. Praktiniai pavyzdžiai (tikybos)

Klasė: 8

Tema: *Visuminė žmogaus samprata.*

Ar manai, kad Dievas tave sukūrė tyčia? (Sukurtas iš meilės ir atpirktas, žmogaus prigimties vienovė, žmogaus gyvybė šventa, neliečiama).

1 užduotis. „Sąvokų ir teiginių tinklas“ (žinių spragų diagnostika)

Tikslas. Išsiaiškinti, ar pasiekti ankstesni mokymosi uždaviniai, susiję su krikščioniškos žmogaus prigimties (kūno, sielos, dvasios vienovės) ir atpirkimo sąvokomis.

Apimtis. 5–7 minutės pamokos pradžioje.

Mokiniams pateikiami trys teiginiai, kuriuos jie turi trumpai pakomentuoti:

- **teiginys A:** krikščionybėje kūnas yra tik laikinas sielos „kalėjimas“ (kurį po mirties numesiu kaip nereikalingą);
- **teiginys B:** žmogus yra „atpirktas“ (ką krikščioniui praktiškai reiškia šis žodis kasdieniame elgesyje);
- **teiginys C:** gyvybės šventumas prasideda tik tada, kai žmogus tampa sąmoningas (ir naudingas visuomenei).

2 užduotis. Atvejo analizė „Sukurta(s) tyčia ar netyčia?“ (vertybinių nuostatų diagnostika)

Tikslas. Diagnozuoti, kaip mokiniai geba asmeniškai reflektuoti ir taikyti visuminę žmogaus sampratą bei gyvybės šventumo principą realioje situacijoje

Apimtis: 10–12 minučių.

Situacija. Paauglys Tomas išgyvena dvasinę krizę. Socialiniuose tinkluose jis skaito komentarus, kad žmonija yra tik atsitiktinė evoliucijos klaida (biologinė masė, atsiradusi be jokio tikslo). Tomas pradeda jaustis vienišas, nereikalingas, nuvertina savo kūną ir gyvybę.

Mokiniams pateikiami diagnostiniai klausimai.

1. Kokių argumentų pateiktum Tomui, norėdamas padėti jam pakeisti šį požiūrį? Atsakydamas remkis krikščioniškuoju mokymu, kad žmogus yra sukurtas iš meilės ir atpirktas.
2. Kaip ši frazė keičia požiūrį į savo paties kūno ir gyvybės priežiūrą (pvz., žalingus įpročius, psichologinę sveikatą)?

3 užduotis. Kūrybinis įsivertinimas „Mano visuminis portretas“ (stipriųjų pusių diagnostika)

Tikslas. Remiantis mokinių stebėjimu, leisti jiems patiems vizualiai parodyti, kaip jie supranta savo kūno, proto ir dvasios vienovę.

Apimtis: 5 minutės.

Mokiniams duodamas lapas su schematišku žmogaus siluetu, kuriame reikia pažymėti tris lygmenis:

KŪNAS – užrašykite vieną dalyką, už kurį esate dėkingi savo kūnui (atpažįstamas fizinis lygmuo).

PROTAS – įvardykite unikalų savo talentą, gebėjimą ar savybę, rodančią, kad jūsų mąstymas sukurtas „tyčia“ (intelektinis lygmuo).

DVASINĖ SIELA – kur jaučiate didžiausią poreikį patirti dvasinę ramybę ir kaip tai susiję su jūsų vidinėmis vertybėmis (santykis su savimi ir Dievu).

5. Apibendrinamasis vertinimas dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) pamokose

Apibendrinamasis vertinimas dorinio ugdymo pamokose fiksuoja galutinius mokinių žinių bei gebėjimų pasiekimus. Nors šiame dalyke ypatingas dėmesys skiriamas asmenybiniam, dvasiniam ir vertybiniam augimui, apibendrinamasis vertinimas padeda objektyviai išmatuoti akademinius rezultatus.

Šis vertinimas yra siejamas su mokymosi pasiekimų pripažinimu ir patvirtinimu. Juo nustatoma atliktos užduoties ar veiklos kokybė, lyginant ją su numatytais pasiekimų standartais (BUP). Apibendrinamasis vertinimas atliekamas pasibaigus tam tikram mokymosi etapui (temai, skyriui ar pusmečiui). Jam taikomi pažymiai, pasiekimų lygiai arba kiti oficialūs fiksavimo būdai (pavyzdžiui, įskaitos ar kaupiamieji taškai).

Kad apibendrinamasis vertinimas dorinio ugdymo pamokose būtų veiksmingas, mokytojas vadovaujasi šiais kriterijais:

- **prasmingumas:** visos suinteresuotos pusės, įskaitant mokinius ir jų tėvus, turi aiškiai suprasti, kokia mokymosi rezultatų prasmė (ką reiškia gauti rezultatai ir ką reikėtų daryti toliau). Pavyzdžiui, tėvai turi suprasti, kad vaiko gautas įvertinimas rodo jo teologinių/etinių žinių bei gebėjimo analizuoti tekstus lygį.
- **atitiktis programoms:** vertinimas turi atitikti Bendrosiose programose suformuluotus pasiekimus (apibrėžiančius, ką mokiniai turi mokėti, suprasti ir gebėti atlikti naudodami įgytas žinias).
- **kriterijų aiškumas:** mokytojas privalo remtis vertinimo kriterijais ir pasiekimų lygių aprašais (siekiant mokinių mokymosi rezultatų palyginimo ir vienodo pasiekimų lygių reikalavimų interpretavimo).
- **galimybė išmokti:** mokiniams prieš atsiskaitymą, vertinamą pažymiu, turėtų būti sudarytos sąlygos išmokti tai, kas bus vertinama. Taip pat labai svarbu gauti grįžtamąjį ryšį apie tai, kaip jiems sekasi siekti pamokos tikslų bei atlikti atsiskaitomąsias užduotis. Prieš galutinį atsiskaitomąjį darbą ar projektą, mokiniams turėtų būti sudarytos sąlygos atlikti bandomąsias užduotis.
- **įrankių įvairovė:** sprendimas apie mokinių gebėjimus turi būti grįstas daugiau nei vienu vertinimo būdu (tikrinant mokymosi pažangą kelis kartus ir skirtingais vertinimo įrankiais). Svarbu sudaryti atsiskaitymo formų įvairovę: testas, esė, pokalbis, kūrybinė užduotis ir pan.
- **vertinimas už pasiekimus:** vertinama už tai, ką mokinys atliko (o ne už tai, ko neatliko). akcentuojamos sukauptos žinios.

Pagal laikotarpį dorinio ugdymo pamokose išskiriami du pagrindiniai apibendrinamojo vertinimo periodai.

5.1. Trumpesnio periodo apibendrinamasis vertinimas

Mokiniai atsiskaito už sutartos apimties mokymosi laikotarpį. Tai gali būti atsiskaitymas baigus temų skyrių.

5.1.1. Praktinis pavyzdys (etika)

Tema - Žmogaus ir gamtos santykis

Baigę temų skyrių apie žmogaus santykį su gamta, mokiniai atlieka apibendrinamąją užduotį. Jiems pateikiama nauja situacija, pavyzdžiui, susijusi su miško kirtimu, gyvūnų apsauga ar gamtos išteklių naudojimu.

Užduoties pavyzdys:

Perskaityti pateiktą situaciją apie planuojamą miško kirtimą ir paaiškinti, kokia etinė problema joje kyla. Išanalizuoti skirtingas žmogaus ir gamtos santykio perspektyvas, įvertinti galimus sprendimus ir pagrįsti savo poziciją.

Klausimų pavyzdžiai.

- Kokia etinė problema kyla šioje situacijoje?
- Kokie žmogaus ir gamtos interesai čia susikerta?
- Kaip šią situaciją galėtų įvertinti žmogus, kuriam svarbi ekonominė nauda?
- Kaip ją vertintų žmogus, kuriam svarbi gamtos apsauga?
- Kokios galimos kiekvieno pasirinkimo pasekmės?
- Koks sprendimas, tavo manymu, būtų etiškiausias? Kodėl?

Vertinama, ar mokinys geba:

- atpažinti ir įvardyti etinę problemą;
- analizuoti žmogaus ir gamtos santykį;
- atskleisti skirtingas problemos perspektyvas;
- įvertinti galimas pasirinkimų pasekmes;
- argumentuotai išsakyti savo poziciją, remiantis išnagrinėtomis etinėmis sąvokomis ir principais.

Užduotis leidžia įvertinti, kaip mokinys taiko etines sąvokas ir principus analizuodamas naują situaciją, vertina skirtingas perspektyvas ir pagrindžia savo sprendimą.

5.1.2. Praktinis pavyzdys (tikyba)

Klasė: III gimn.
Tema: Katalikybė ir pasaulio religijos. Kuo jie tiki? (Skirtingų religijų: judaizmo, islamo, budizmo, hinduizmo, šintoizmo, ir kt., ištakos, įkūrėjai, formavimasis, pagrindiniai tikėjimo teiginiai). Kaip jie švenčia? (Skirtingų religijų: judaizmo, islamo, budizmo, hinduizmo, šintoizmo, konfucianizmo ir kt., maldos būdai, kultas, šventės, apeigos, šventosios vietos). Kaip jie gyvena? (Skirtingų religijų: judaizmo, islamo, budizmo, hinduizmo, šintoizmo, ir kt., moralinės normos, gyvenimo būdas, vertybės). „O kuo jūs mane laikote?“ Mk 8,29 (Kultūra, kultūrų susitikimas, pagarbos svarba, evangelizacija ir Kristaus įkultūrinimas).
Užduotis sukurta taip, kad tikrintų mokinių pažangą keliais skirtingais būdais ir remiasi aiškiais pasiekimų lygiais.
1. Lyginamasis-kūrybinis projektas „Pasaulio religijų ir katalikybės dialogas“ (atsiskaitoma pasibaigus temų ciklui)
Mokiniai (individualiai arba poromis) pasirenka vieną pasaulio religiją (judaizmą, islamą, budizmą arba hinduizmą) ir rengia lyginamąją lentelę/pristatymą bei trumpą refleksiją pagal Mk 8,29.
2. Vertinamos užduoties dalys ir turinys
I dalis (kuo jie tiki ir kaip gyvena): mokiniai aprašo pasirinktos religijos įkūrėją, ištakas bei pagrindinius tikėjimo teiginius, palygindami jų moralines normas bei vertybes su katalikybės mokymu.
II dalis (kaip jie švenčia): mokiniai išanalizuoja ir pristato pasirinktos religijos šventąsias vietas, maldos būdus bei svarbiausias apeigas ar šventes.
III dalis („O kuo jūs mane laikote?“ Mk 8,29): mokiniai parašo argumentuotą išvadą apie tai, kodėl krikščioniui susitinkant su kitomis kultūromis yra svarbi pagarba bei kaip galima vykdyti evangelizaciją (Kristaus įkultūrinimą) neįžeidžiant kitų tikėjimų.
3. Apibendrinamojo vertinimo kriterijų ir pasiekimų lygių skalė
Sprendimas apie mokinių gebėjimus yra grįstas aiškiais mokymosi įrodymais.

Vertinimo kriterijus	Slenkstinis lygis (4 balai)	Patenkinamas lygis (5-6 balai)	Pagrindinis lygis (7–8 balai)	Aukštesnysis lygis (9–10 balų)
Religijos pažinimas ir palyginimas	Mokinys tik iš dalies arba fragmentiškai įvardija pasirinktos religijos faktus, sunkiai atpažįsta pagrindinius jos elementus ir visiškai nesulygina jų su katalikybe.	Mokinys teisingai įvardija pagrindinius pasirinktos religijos faktus (įkūrėją, šventes), tačiau nepalygina jų su katalikybe.	Mokinys aiškiai aprašo, kuo skiriasi ir kuo panašūs abiejų religijų tikėjimo teiginiai, maldos būdai bei moralinės vertybės.	Mokinys pateikia gilią lyginamąją analizę, tiksliai paaiškindamas dvasinius bei kultūrinius abiejų religijų gyvenimo būdo skirtumus.
Kultūrų dialogo ir Mk 8,29 citatos supratimas	Mokinys sunkiai supranta kitų religijų gerbimo ar kultūrų dialogo sąvokas, neatskleidžia Mk 8,29 citatos prasmės ir nesieja jos su krikščioniškuoju kontekstu**.**	Mokinys įvardija, kad kitas religijas reikia gerbti, tačiau nesieja to su Kristaus įkultūrinimu ar evangelizacija.	Mokinys paaiškina pagarbos svarbą kultūrų susitikime ir remdamasis Mk 8,29 citata atskleidžia, kas krikščioniui yra Jėzus Kristus šio dialogo kontekste.	Mokinys brandžiai pagrindžia, kaip suderinti ištikimybę savo katalikiškam tikėjimui su nuoširdžia pagarba kitų religijų išpažinėjams (pateikia realius evangelizacijos pavyzdžius šiuolaikinėje kultūroje

5.2. Ilgesniojo periodo apibendrinamasis vertinimas

Mokytojas apibendrina mokinio mokymosi rezultatus ir pasiekimus per ilgesnį laikotarpį – trimestrą, pusmetį arba mokslo metus. Šis vertinimas grindžiamas per tam tikrą laikotarpį sukauptais mokymosi įrodymais: mokinio atliktais darbais, pasiekimais, įvertinimais, mokytojo teiktu grįžtamuoju ryšiu ir mokinio pažanga. Vertinant svarbu atsižvelgti ne tik į pasiektą rezultatą, bet ir į mokinio mokymosi procesą bei gebėjimą taikyti įgytas žinias ir gebėjimus skirtingose situacijose.

5.2.1. Praktinis pavyzdys (etika)

Tema – Žmogaus ir gamtos santykis

Trimestro metu mokiniai nagrinėja žmogaus santykį su gamta, atsakomybę už aplinką, gyvūnų gerovę, gamtos išteklių naudojimą ir ekologines problemas. Ilgesnio periodo pabaigoje mokytojas apibendrina mokinio mokymosi rezultatus, remdamasis įvairiais per pusmetį sukauptais įrodymais.

Mokinio pasiekimai gali būti vertinami pagal:

- moralinių ir etinių problemų atpažinimą bei analizę;
- gebėjimą taikyti nagrinėtas etines sąvokas ir principus;

- gebėjimą išklausyti ir įvertinti skirtingas pozicijas;
- gebėjimą argumentuoti savo požiūrį;
- dalyvavimą diskusijose ir grupinėse veiklose;
- atliktus individualius ir kūrybinius darbus;
- mokinio refleksijas ir įsivertinimą;
- per laikotarpį padarytą asmeninę pažangą.

Pavyzdžiui, mokinys per pusmetį analizavo skirtingas ekologines dilemas, dalyvavo diskusijose apie žmogaus atsakomybę už gamtą, parengė argumentuotą poziciją apie gamtos išteklių naudojimą ir atliko refleksiją apie savo santykį su gamta. Apibendrindamas šiuos įrodymus, mokytojas gali įvertinti, kaip mokinys geba analizuoti etines problemas, argumentuoti, taikyti įgytas žinias ir savarankiškai formuluoti savo poziciją.
Tokiu būdu ilgesnio periodo vertinimas leidžia įvertinti ne vien atskirą mokinio darbą, bet jo pasiekimus, mokymosi procesą ir pažangą per visą pusmetį ar mokslo metus. Rekomenduojama kriterijų išpildymo įrodymus kaupti sąsiuvinyje ar kurtis asmeninį *portfolio*, kuriame bus kaupiami visi mokinio atlikti darbai.

5.2.2. Praktinis pavyzdys (tikyba)

I pusmečio apibendrinamojo vertinimo struktūra (katalikų tikyba, III gimn. klasė)

Šis ilgesnio periodo vertinimas apibendrina mokinio pasiekimus, sukauptus per visą pusmetį analizuojant keturias pagrindines temas: Šventojo Rašto pažinimą, Jėzaus asmenį, Dievo paiešką savo gyvenime bei katalikybės santykį su pasaulio religijomis. Pusmečio įvertinimas vedamas remiantis sukauptais įrodymais (pažymiais, formuojamuoju grįžtamuoju ryšiu bei praktine veikla).
Pusmečio pažymį sudaro keturi pagrindiniai trumpesnio periodo apibendrinamieji įvertinimai:

- **I atsiskaitymas (Šventojo Rašto pažinimas):** testas ir šaltinių analizė apie Biblijos svarbą bei reikšmę (hagiofrafų autorystę, istorinį-geografinį kontekstą bei Biblijos skirtumus nuo kitų šventųjų raštų).
- **II atsiskaitymas (Tikėjimo turinio pažinimas):** kūrybinis-tiriamasis darbas apie Jėzaus vaizdavimą meninėse raiškose (ikonose, krikščioniškame mene bei moderniuose filmuose ar spektakliuose).
- **III atsiskaitymas (Pažinti Dievą savo gyvenime):** asmeninis esė arba rašto darbas „Koks mano Credo?“ (analizuojant gyvenimo prasmės troškimus per Palaiminimų bei Jėzaus „Trokštu“ perspektyvą, lyginant Dievo įvaizdį Senajame ir Naujajame Testamente).
- **IV atsiskaitymas (Katalikybė ir pasaulio religijos):** lyginamasis projektas apie didžiąsias pasaulio religijas (judaizmą, islamą, budizmą, hinduizmą, šintoizmą) bei refleksija apie kultūrų susitikimą, pagarbą ir Kristaus įkultūrinimą pagal Mk 8,29 nuorodą.

Pusmečio pasiekimų vertinimo kriterijai ir lygiai

Galutinis pusmečio rezultatas nustatomas vertinant mokinio pažangą trijose esminėse kompetencijų srityse:

Vertinimo kriterijus	Slenkstinis lygis (4 balai)	Patenkinamas lygis (5-6 balai)	Pagrindinis lygis (7–8 balai)	Aukštesnysis lygis (9–10 balų)
Teologinės žinios ir konteksto supratimas	Mokinys su pagalba atpažįsta tik kelias elementarias	Mokinys atpažįsta pagrindines sąvokas: žino, kas yra	Mokinys laisvai paaiškina temas: supranta Dievo įvaizdžio kaitą Testamentuose,	Mokinys demonstruoja gilias žinias: atlieka išsamią Biblijos ir kitų

	religines sąvokas, tačiau sunkiai jas paaiškina ar susieja su kontekstu.	hagiografai, geba išvardinti didžiąsias pasaulio religijas bei jų įkūrėjus.	apibūdina skirtingų religijų maldos būdus bei moralines normas.	šventraščių lyginamąją analizę, išmano Jėzaus dieviškumo ir žmogiškumo santykį mene bei kultūrose.
Vertybinė refleksija ir taikymas gyvenime	Mokinys fragmentiškai suvokia bendruosius gyvenimo prasmės ar vertybinius troškimus, nesugeba susieti tikėjimo nuostatų su kasdieniais pasirinkimais.	Mokinys supranta bendruosius gyvenimo prasmės troškimus, tačiau jam sunku suformuluoti asmeninį tikėjimo išpažinimą (savo Credo).	Mokinys geba susieti Palaiminimus su kasdieniais pasirinkimais bei paaiškina, kuo skiriasi Dievo įvaizdis nuo reputacijos krikščionybėje.	Mokinys geba brandžiai reflektuoti: integruoja Jėzaus „Trokštu“ idėją į savo vertybių sistemą, argumentuotai pagrindžia savo dvasines paieškas bei moralinius sprendimus.
Kultūrų dialogas ir pagarba	Mokinys suvokia pagarbos kitam idėją, tačiau nesieja dialogo principų su krikščioniškuoju kontekstu.	Mokinys pripažįsta, kad kitų religijų (islamo, budizmo, hinduizmo) tradicijas reikia gerbti, bet nesieja to su evangelizacija.	Mokinys supranta kultūrų susitikimo svarbą bei geba paaiškinti, kaip skirtingos visuomenės ir medijos (filmai, spektakliai) vaizduoja Jėzų.	Mokinys geba vertinti konstruktyviai: analizuoja Jėzaus asmenį kitose pasaulio religijose, siūlo pagarbos bei evangelizacijos būdus šiuolaikinėje kultūroje (remdamasis Kristaus įkultūrinimo principais).

Pusmečio įvertinimas

- Visi keturi trumpesnio periodo apibendrinamieji darbai sudaro 80% pusmečio įvertinimo (kiekvienas darbas turi vienodą 20% įtaką galutiniam balui).
- Likusius 20% įvertinimo sudaro formuojamasis / kaupiamasis vertinimas – pusmečio metu sukaupti įrodymai (aktyvumas diskusijose, savarankiškas darbų atlikimas laiku, įsitraukimas į praktines ar kūrybines užduotis, refleksijos ir kt).
- Vedant pusmečio pažymį, mokytojas atsižvelgia į bendrą mokinio daromą pažangą – vertinami pusmečio pabaigoje pasiekti mokymosi rezultatai, įgytos žinios ir supratimas.

Pusmečio kaupiamojo vertinimo modelis tikybos pamokose

Pusmečio įvertinimas formuojamas iš 100 kaupiamųjų taškų (100 %), kuriuos mokinys renka nuosekliai atlikdamas skirtingo pobūdžio užduotis per visą pusmetį. Ši sistema skatina nuolatinį įsitraukimą, mažina streso lygį ir leidžia įvertinti tiek žinias, tiek vertybinę refleksiją bei praktinius gebėjimus.

Kaupiamojo vertinimo struktūra

Užduočių grupė	Kaupiamoji dalis (taškai)	Užduočių pobūdis ir dažnumas
I. Refleksija ir asmeninė pažanga	30 taškų (30 %)	3–4 trumpos rašytinės arba žodinės refleksijos per pusmetį (pamokos apmąstymai, vertybinis požiūris į nagrinėtą situaciją, asmeninės įžvalgos).
II. Praktinė ir kūrybinė veikla (grupėse ar individualiai)	30 taškų (30 %)	1–2 projektinės ar praktinės užduotys per pusmetį (pvz., karitatyvinės organizacijos simuliacija, pranešimas, integruotas darbas ar plakato / video pristatymas).
III. Žinių ir gebėjimų patikrinimai (diagnostika)	30 taškų (30 %)	2 trumpi diagnostiniai patikrinimai / sąvokų ir Šventojo Rašto tekstų analizės užduotys po pagrindinių skyrių.
IV. Nuoseklus darbas ir aktyvumas (Lankstūs taškai)	10 taškų (10 %)	Aktyvus dalyvavimas vertybinėse diskusijose, pasirengimas pamokai, laiku atlikti trumpi namų / pamokos darbai.

Konkretūs vertinimo kriterijai. Kiekviena veikla vertinama pagal aiškius, mokiniams iš anksto žinomus kriterijus

I. Refleksijos ir apmąstymų vertinimo kriterijai (30 tšk.):

– brandumas ir gilumas (15 tšk.): mokinys ne tik atpasakoja faktus, bet atskleidžia asmeninį santykį su nagrinėjama tema, geba įvardinti vertybes ir jų reikšmę.

– pritaikymas ir susiejimas (15 tšk.): geba susieti pamokos temą (Šventojo Rašto tekstą, dorybę ar etinį principą) su kasdienio gyvenimo pavyzdžiais ar savo elgesiu.

II. Praktinės / kūrybinės užduoties vertinimo kriterijai (30 tšk.):

– turinio atitiktis ir vertybinė analizė (15 tšk.): tiksliai atskleistas pasirinktos organizacijos, teminio projekto ar situacijos turinys bei krikščioniškosios / etinės vertybės;

– pristatymas ir bendradarbiavimas (15 tšk.): aiški, rišli kalba (arba estetiškas vizualinis pateikimas), gebėjimas dirbti komandoje ir atsakyti į bendraamžių klausimus.

III. Žinių ir gebėjimų patikrinimo vertinimo kriterijai (30 tšk.):

– sąvokų ir konteksto supratimas (15 tšk.): teisingai atpažįstamos ir paaiškinamos pagrindinės sąvokos, religiniai ar etiniai tekstai;

– **argumentavimas (15 tšk.):** gebėjimas pagrįsti savo atsakymą remiantis analizuotais šaltiniais (Šventuoju Raštu, Bažnyčios mokymu, filosofiniais argumentais).

Taškų konvertavimas į pusmečio pažymį

Pusmečio pabaigoje visi surinkti kaupiamieji taškai sumuojami ir paverčiami apibendrinamuoju pusmečio pažymiu.

Surinkti taškai	Pasiekimų lygis	Pusmečio pažymys
93–100 tšk.	Aukštesnysis	10 (Puikiai)

85–92 tšk.	Aukštesnysis	9 (Labai gerai)
76–84 tšk.	Pagrindinis	8 (Gerai)
66–75 tšk.	Pagrindinis	7 (Vidutiniškai)
55–65 tšk.	Patenkinamas	6 (Patenkinamai)
45–54 tšk.	Patenkinamas	5 (Silpnai)
35–44 tšk.	Slenkstinis	4 (Patenkinamai / Slenkstis)
< 35 tšk.	Nepasiektas slenkstis	1–3 (Nepatenkinamai)

Jei mokykloje taikoma vertinimo sistema be pažymių (pvz., pradinėse ar pagrindinio ugdymo pirmoje pakopoje), surinkti taškai tiesiogiai konvertuojami į pasiekimų lygius (*Slenkstinis, Patenkinamas, Pagrindinis, Aukštesnysis*) ir pateikiamas aprašomasis komentaras apie mokinio pažangą.

6. Kompetencijų plėtotė ir jų raiškos vertinimas dorinio ugdymo (etikos, tikybos) pamokose

Dorinio ugdymo pamokose siekiama ne tik suteikti mokiniams žinių, bet ir ugdyti jų gebėjimą šias žinias taikyti įvairiose situacijose, argumentuoti savo požiūrį, reflektuoti savo patirtį, bendradarbiauti ir priimti atsakingus sprendimus. Todėl svarbi ugdymo proceso dalis yra mokinių kompetencijų plėtotė ir jų raiškos stebėjimas bei įsivertinimas. Dorinio ugdymo pamokose, kaip ir kituose mokomuosiuose dalykuose, plėtojamos septynios bendrosios kompetencijos: **komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencijos**.

1. **Komunikavimo kompetencija** – gebėjimas suprantamai reikšti mintis, klausytis, diskutuoti, argumentuoti savo požiūrį ir konstruktyviai reaguoti į kitų nuomones.
2. **Kultūrinė kompetencija** – gebėjimas suprasti ir vertinti skirtingas kultūrines, vertybines ir pasaulėžiūrines perspektyvas, reflektuoti savo kultūrinę tapatybę.
3. **Kūrybiškumo kompetencija** – gebėjimas kelti klausimus, ieškoti įvairių problemų sprendimo būdų, kurti naujas idėjas ir jas pagrįsti.
4. **Pažinimo kompetencija** – gebėjimas tyrinėti, analizuoti, vertinti informaciją, kelti klausimus, taikyti žinias ir daryti pagrįstas išvadas.
5. **Pilietiškumo kompetencija** – gebėjimas suprasti savo atsakomybę bendruomenei ir visuomenei, įvertinti socialines bei moralines problemas, dalyvauti priimant atsakingus sprendimus.
6. **Skaitmeninė kompetencija** – gebėjimas atsakingai, saugiai ir kritiškai naudoti skaitmenines technologijas, vertinti skaitmeninėje aplinkoje pateikiamą informaciją ir suprasti technologijų poveikį žmogui bei visuomenei.
7. **Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija** – gebėjimas pažinti ir valdyti savo emocijas, suprasti kitų žmonių jausmus ir poreikius, kurti pagarbius santykius, bendradarbiauti, spręsti konfliktus ir priimti atsakingus sprendimus.

Kompetencijos atsiskleidžia per konkrečią mokinio veiklą: analizuojant etines ir egzistencines situacijas, interpretuojant tekstus, diskutuojant, keliant klausimus, sprendžiant moralines dilemas, bendradarbiaujant, kuriant ir reflektuojant savo mokymąsi. Skirtingos kompetencijos dorinio ugdymo pamokose dažnai ugdomos ir atsiskleidžia kartu. Pavyzdžiui, analizuodamas moralinę dilemą ir diskutuodamas su klasės draugais mokinys ne tik taiko žinias ir ugdo pažinimo kompetenciją, bet ir plėtoja komunikavimo, socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos bei pilietiškumo kompetencijas.

Vertinant kompetencijų raišką svarbu atsižvelgti ne tik į galutinį rezultatą, bet ir į mokinio gebėjimą taikyti žinias, savarankiškai mąstyti, pagrįsti savo pasirinkimus, išklausyti kitą, bendradarbiauti bei pastebėti savo pažangą. Todėl kompetencijų vertinimas turėtų būti grindžiamas konkrečiais mokinio veiklos ir mokymosi įrodymais, aiškiais kriterijais bei nuolatiniu grįžtamuoju ryšiu. Tai leidžia mokiniui suprasti, kaip jo kompetencijos atsiskleidžia mokymosi procese, ką jis jau geba ir ką dar galėtų tobulinti. Labai svarbus yra ir pats mokinio įsivertinimas, kaip sekėsi ugdyti vieną ar kelias kompetencijas, pamokos ar viso trimestro/semestro metu.

6.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

Pilietiškumo kompetencija

Tema – Ar žmogus atsakingas už savo aplinką?

Mokiniai analizuoja situaciją, kuomet gyvenamojoje vietovėje planuojama iškirsti dalį miško. Jie nagrinėja skirtingus situacijos dalyvių interesus: gyventojų, verslo, savivaldos, gamtosaugininkų. Mokiniai turi įvertinti situaciją ir pagrįsti, koks sprendimas, jų manymu, būtų teisingiausias.

Galimi pilietiškumo kompetencijos raiškos įrodymai:

- skirtingų visuomenės grupių interesų atpažinimas;
- atsakomybės už bendrąjį gėrį supratimas;
- skirtingų požiūrių vertinimas;
- argumentuotas sprendimo siūlymas;
- gebėjimas pagrįsti savo poziciją remiantis vertybėmis.

Skaitmeninė kompetencija

Tema – Ar dirbtinis intelektas keičia žmogaus atsakomybės supratimą?

Mokiniams pateikiama užduotis: jie pasirenka vieną situaciją, kurioje naudojamas dirbtinis intelektas, pavyzdžiui, mokinys pasitelkia DI atlikdamas namų darbą, gydytojas naudoja DI diagnozei nustatyti ir pan. Mokiniai analizuoja, kokią informaciją pateikia DI, svarsto, ar ja galima pasitikėti, kokios gali būti jos naudojimo pasekmės ir sprendžia kas lieka atsakingas už galutinį sprendimą.

Galimi skaitmeninės kompetencijos raiškos įrodymai:

- atpažįsta galimus netikslios ar klaidinančios informacijos pavojus;
- svarsto, kada DI naudojimas yra atsakingas, o kada gali tapti neatsakingas;
- vertina, kas atsakingas už sprendimą, kai jį priimant pasitelkiami DI įrankiai;
- pagrindžia atsakingo DI naudojimo reikšmę kasdienybėje.

6.2. Praktinis pavyzdys (tikyba)

Kompetencija	Kompetencijų raiška	Vertinimo būdai ir metodai
1. Pažinimo	Žinios apie liturginius laikotarpius Gebėjimas rasti ir analizuoti biblinius tekstus Egzistencinių klausimų kėlimas ir atsakymų paieška	Trumpos apklausos Bandomieji testai Sąvokų žemėlapiai Probleminių klausimų nagrinėjimas
2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Pagarbus elgesys pamokoje Gebėjimas suprasti kito jausmus (atjauta) Konstruktyvus darbas grupėse Krikščioniško požiūrio į kūno ir sielos sveikatą supratimas	Darbo grupėse stebėjimas Diskusijos apie moralinius pasirinkimus Savęs įsivertinimas
3. Kultūrinė	Religinio meno (ikonografijos, architektūros, giesmių) supratimas Vietos ir pasaulio sakralinio paveldo pažinimas Pagarba tradicijoms, šventėms	Kūrybiniai projektai Išvykų ar virtualių turų po šventoves refleksijos Pristatymai apie krikščioniškąją kultūrą, tradicijas, šventes, piligrimines vietas

Kompetencija	Kompetencijų raiška	Vertinimo būdai ir metodai
4. Kūrybiškumo	Netradicinis požiūris į užduotis Gebėjimas vizualizuoti paraboles (palyginimus) ar metaforas Originalių idėjų generavimas atliekant kūrybinius darbus	Plakatai, koliažai Vaidmenų žaidimai Metaforų kūrimas Netradicinis tekstų iliustravimas
5. Komunikavimo	Aktyvumas ir kultūra diskusijose Gebėjimas aiškiai suformuluoti savo mintis Pagarba kitokiai nuomonei ar kito žmogaus dvasinei patirčiai	Kaupiamasis balas už aktyvumą diskusijose Trumpo teksto (esė, apmąstymo) rašymas Žodiniai pasisakymai
6. Pilietiškumo	Supratimas apie socialinį teisingumą Savanorystės idėjų palaikymas Ekologinis sąmoningumas (rūpinimasis kūrinija) Meilė Tėvynei ir jos istorinės atminties puoselėjimas	Diskusijos apie visuomenės aktualijas Mini projektų apie pagalbą kitiems (karitatyvinę veiklą) rengimas
7. Skaitmeninė	Gebėjimas naudotis patikimais katalikiškais ar akademiniais šaltiniais (pvz., www.biblija.lt) Skaitmeninio etiketo laikymasis atliekant bendras užduotis	Informacijos paieškos užduotys skaitmeninėje erdvėje Pristatymų ar interaktyvių viktorinų kūrimas

7. Užduočių vertinimas

Dorinio ugdymo pamokose vertinant mokinių užduotis svarbu atsižvelgti ne tik į faktines mokinių žinias, bet ir į tai, kaip jie geba svarstyti etinius klausimus, analizuoti moralines dilemas, atpažinti skirtingas vertybes, suprasti kitų žmonių požiūrius ir argumentuotai išsakyti savo nuomonę. Vertinamas konkretus veiksmas: suformuluotas argumentas, pagal kriterijus įgyvendintas projektas, rašinys, atlikta užduotis. Vertinimo tikslas – padėti mokiniams geriau suprasti nagrinėjamus etinius ar religinius kontekstus, apmąstyti savo pasirinkimus ir ugdytis gebėjimą atsakingai priimti sprendimus.

Aiškūs, su mokymosi tikslais susieti vertinimo kriterijai padeda mokiniams suprasti, ko iš jų tikimasi konkrečioje etikos ar tikybos pamokoje ir kaip jie gali tobulinti savo gebėjimus pamokos, trimestro/semestro metu. Svarbu vertinti argumentų pagrįstumą, gebėjimą įžvelgti skirtingas situacijos perspektyvas, taikyti etines sąvokas ir reflektuoti, o ne paties mokinio asmeninius įsitikinimus bei nuostatas tikėjimo atžvilgiu. Tikslingai teikiamas grįžtamasis ryšys ir paties mokinio įsivertinimas sudaro sąlygas mokiniams atpažinti savo pažangą ir numatyti tolesnius mokymosi žingsnius.

7.1. Etikos užduočių vertinimas

Etikos pamokose užduočių vertinimas padeda atskleisti, kaip mokiniai supranta save ir kitus, geba atpažinti jausmus, išklausyti bei argumentuotai atliepti skirtingas nuomones, bendradarbiauti ir atsakingai elgtis įvairiose gyvenimiškose situacijose. Vertinant svarbu atsižvelgti ne tik į mokinio pateiktą atsakymą ar pasiūlytą sprendimą, bet ir į jo gebėjimą paaiškinti savo pasirinkimą, įvertinti galimas elgesio pasekmes ir atsižvelgti į kitų žmonių poreikius.

Kadangi etikos pamokose mokiniai mokosi kelti klausimus, svarstyti ir ieškoti skirtingų sprendimų, vertinimo kriterijai turėtų būti orientuoti į ugdomus gebėjimus, o ne į vienintelio teisingo atsakymo paiešką. Aiškūs, mokiniams suprantami kriterijai ir konstruktyvus grįžtamasis ryšys padeda jiems atpažinti savo pažangą, apmąstyti elgesį ir numatyti, ką galėtų tobulinti.

Toliau pateikiami etikos užduočių ir jų vertinimo kriterijų pavyzdžiai, pritaikyti pradinio, pagrindinio bei vidurinio ugdymo mokinių amžiui ir ugdymo tikslams.

7.1.1. Etikos užduočių vertinimas pradiniame ugdyme 1–4 klasėse

Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- dialogiškai bendrauja su kitu žmogumi, girdi ir išmoksta priimti kito nuomonę ir suprasti gyvenimiškas situacijas;
- atpažįsta savo jausmus ir randa tinkamą jų išraiškos būdą, taip pat atpažįsta kitų žmonių jausmus ir juos empatiškai priima. Iškilus problemoms ar krizėms kreipiasi pagalbos ar patarimo į artimiausius šeimos narius (globėjus) ir ar mokytojus;
- mokosi dalyvauti pokalbyje su grupe, mokosi iš grupės, mokosi jausti socialinę atsakomybę už grupės narių problemas;
- kelia klausimus apie save, Kitą bei buvimą gamtoje ir pasaulyje. Mokosi gerbti ir saugoti gamtą, gyvūnus, ugdosi kasdienius įpročius, kurie padeda tausoti gamtą;
- geba virtualią erdvę naudoti pagal paskirtį, atsižvelgiant į poreikį (situaciją), geba taikyti saugaus ir atsakingo elgesio virtualioje erdvėje principus (taisykles).

Užduočių vertinimo pavyzdžiai

1 klasė. Mano asmenybė: kas aš esu? (A1) Mano pomėgiai ir tai, kas man svarbu. Mokomasi pasakoti apie save ir savo pomėgius, klausytis kitų, kelti klausimus apie savo savitumą.

Užduotis:

1. Pasirink vieną ar du savo pomėgius. Gali juos nupiešti arba užrašyti.
2. Paaiškink, kodėl tau patinka ši veikla ir kuo ji tau svarbi.
3. Pagalvok, ar tavo klasės draugai mėgsta tą pačią veiklą. Kuo jūsų pomėgiai panašūs arba skiriasi?

4. Pristatyk save klasės draugams. Gali pasirinkti, kaip tai padaryti: papasakoti žodžiu, parodyti piešinį arba užpildyti sakinių kortelę.

Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Individuali kūrybinė užduotis su pristatymu	Įvardija savo pomėgius, paaiškina jų svarbą, kelia klausimus apie pomėgių panašumus ir skirtumus, pasirenka būdą prisistatyti ir pristato savo darbą.	Pasiekimų lygių aprašai: ● *Slenkstinis lygis (1).* Atsakydamas į mokytojo klausimus, pasakoja apie savo pomėgius ir kodėl jie jam svarbūs. ● *Patenkinamas lygis (2)*. Įvardija savo pomėgius ir kelia klausimus apie save bei savo savitumą. ● *Pagrindinis lygis (3)*. Įvardija savo pomėgius ir pateikia 1–2 pavyzdžius, kuo jo pomėgiai panašūs į kitų žmonių pomėgius arba nuo jų skiriasi. ● *Aukštesnysis lygis (4)*. Įvardija savo pomėgius, pateikia 1–2 pavyzdžius apie jų panašumus ir skirtumus lyginant su kitų žmonių pomėgiais, savarankiškai pasirenka vieną iš mokytojo pasiūlytų prisistatymo būdų ir prisistato.

2 klasė. Aš ir gyvūnija. Kaip reikia rūpintis gyvūnais? (D2) Mokomasi suprasti gyvūnų poreikius, svarstyti, kaip žmogaus elgesys veikia gyvūnus, ir įvardyti būdus, kaip jais rūpintis bei jiems nepakenkti.

Užduotis:

1. Pasirink naminį arba laukinį gyvūną. Nupiešk jį arba užrašyk jo pavadinimą.
2. Pagalvok, ko šiam gyvūnui reikia, kad jis galėtų gyventi ir jaustųsi gerai. Užrašyk arba nupiešk, kaip žmogus gali jam padėti.
3. Pateik 2–3 pavyzdžius, kaip reikia rūpintis pasirinktu gyvūnu ir kokio elgesio reikėtų vengti, kad jam nepakenktum.
4. Pristatyk savo darbą klasės draugams. Paaiškink, kodėl svarbu rūpintis gyvūnais ir kokią atsakomybę žmogus prisiima už naminį gyvūną.

Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Individualiai arba grupelėse atliekama kūrybinė užduotis su pristatymu	Mokinys ar mokinių grupelė įvardija gyvūno poreikius, pateikia konkrečių gyvūnų priežiūros pavyzdžių, paaiškina, kodėl svarbu jais rūpintis ir kaip galima jiems nepakenkti, pristato savo mintis.	Pasiekimų lygių aprašai: ● *Slenkstinis lygis (1).* Mokytojo padedamas kelia klausimus apie naminius ir laukinius gyvūnus, jų svarbą žmogui ir gamtai. ● *Patenkinamas lygis (2).* Dalyvauja pokalbyje apie naminių ir laukinių gyvūnų reikšmę žmogui ir gamtai, išsako savo mintis apie jų priežiūrą. ● *Pagrindinis lygis (3).* Pateikia 2–3 argumentus, kodėl svarbu rūpintis naminiais ir laukiniais gyvūnais, ir paaiškina, kokią naudą tai teikia žmogui bei gamtai. ● *Aukštesnysis lygis (4).* Pristato 5 taisykles, kaip rūpintis naminiais ir/ar laukiniais gyvūnais bei jiems nepakenkti, ir argumentuoja, kodėl svarbu prisiimti atsakomybę už naminį gyvūną.

3 klasė. Aš ir klasės draugai. Kaip galiu suprasti ir padėti draugui? (C2) Mokomasi atpažinti bendraamžiams kylančias problemas, suprasti kito žmogaus jausmus, išklausyti skirtingas nuomones ir ieškoti būdų, kaip galima padėti draugui.

Užduotis:

1. Perskaityk situaciją.
   Į klasę atėjo naujas mokinys. Per pertraukas jis dažniausiai būna vienas, nes nedrįsta užkalbinti kitų vaikų. Tu tai pastebėjai. Kaip pasielgsi?
2. Pagalvok, kaip šioje situacijoje gali jaustis naujasis mokinys. Paaiškink, kodėl jis gali taip jaustis.
3. Pasiūlyk du būdus, kaip galėtum jam padėti. Paaiškink, kuris būdas, tavo manymu, būtų tinkamiausias ir kodėl.
4. Aptark situaciją su klasės draugais. Išklausyk jų pasiūlymus ir įvardyk, kuo jų mintys panašios į tavo mintis arba kuo skiriasi.
5. Pasirink vieną iš pasiūlytų pagalbos būdų ir suvaidink su bendraklasiu, kaip galėtum užkalbinti naują mokinį ir pakviesti jį prisijungti prie bendros veiklos.

Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Situacijos analizė	Mokinys įvardija galimus kito žmogaus jausmus ir problemą, pasiūlo konkrečių pagalbos būdų, paaiškina savo pasirinkimą, išklauso kitų nuomones ir aptaria jų panašumus bei skirtumus.	Pasiekimų lygių aprašai: ● *Slenkstinis lygis (1).* Mokytojo padedamas įvardija, su kokia problema susidūrė mokinys, ir paaiškina, kodėl svarbu suprasti jo savijautą. ● *Patenkinamas lygis (2).* Įvardija situacijos, kurioje yra mokinys esmę ir pateikia 1–2 pasiūlymus, kaip jam būtų galima padėti. ● *Pagrindinis lygis (3).* Paaiškina, kodėl svarbu išklausyti kitą žmogų, ir nusako, kaip jaučiasi žmogus, kai yra išklausomas arba neišklausomas. ● *Aukštesnysis lygis (4).* Savarankiškai įvertina mokinio savijautą, pagrindžia pasirinkto pagalbos būdo tinkamumą ir suvaidina, kaip galėtų jį užkalbinti, išklausyti, atsižvelgti į jo savijautą, empatiškai reaguoti į jo atsakymus bei pakviesti prie bendros veiklos.

4 klasė. Aš ir bendruomenė. Kaip kuriame klasės bendruomenę? (C3) Mokomasi suprasti, kodėl žmogui svarbu būti bendruomenės dalimi, kaip kuriami pozityvūs santykiai klasėje ir mokykloje, kodėl svarbu gerbti savo bei kitų bendruomenių narius.

Užduotis:

1. Pagalvok apie savo klasę kaip apie bendruomenę. Parašyk, kodėl žmogui svarbu priklausyti bendruomenei ir ką tau suteikia buvimas klasės dalimi.
2. Užrašyk vieną tau įsiminusį pavyzdį, kada jauteisi klasės ar mokyklos bendruomenės dalimi.
3. Pagalvok apie kitą bendruomenę, pavyzdžiui, sporto komandą, bibliotekos lankytojus ar kitos šalies mokyklos mokinius. Parašyk du klausimus, kuriuos norėtum užduoti apie šios bendruomenės gyvenimą.
4. Paaiškink, kodėl svarbu gerbti savo ir kitų bendruomenių narius, net jei jų įpročiai, tradicijos ar nuomonės skiriasi nuo tavo.

Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**

Užduotis raštu su pristatymu	Mokinys paaiškina bendruomenės svarbą, pateikia pozityvių santykių kūrimo pavyzdžių, apibūdina savo bendruomenės patirtį, kelia klausimus apie kitas bendruomenes ir paaiškina pagarbos jų nariams svarbą.	Pasiekimų lygių aprašai: ● *Slenkstinis lygis (1).* Mokytojo padedamas kelia klausimus apie tai, kodėl žmogui svarbu būti bendruomenės dalimi, ir parodo susidomėjimą kitomis bendruomenėmis. ● *Patenkinamas lygis (2).* Pateikia 2–3 pavyzdžius, kaip galima kurti pozityvius santykius klasėje ar mokykloje, ir suformuluoja klausimų apie kitas bendruomenes. ● *Pagrindinis lygis (3).* Apibūdina savo klasės ar mokyklos bendruomenę, pateikia konkretų pavyzdį, kada jautėsi jos dalimi, ir suformuluoja klausimų, ką norėtų sužinoti apie kitas bendruomenes. ● *Aukštesnysis lygis (4).* Paaiškina, kodėl svarbu gerbti savo ir kitų bendruomenių narius, ir pateikia konkrečių pavyzdžių, kaip palaikyti pozityvius santykius su skirtingų bendruomenių žmonėmis.

7.1.2. Etikos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 5–8 klasėse

Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- svarsto paauglystėje kylančius konfliktus, įsisąmonina kreipimosi pagalbos galimybę ne kaip silpnumo, bet stiprybės išraišką (problemos įžvelgimas ir pripažinimas);
- suvokdami ir įvertindami kito žmogaus asmenines ribas ir jo individualią atsakomybę ugdosi individualią ir socialinę atsakomybę;
- ugdosi pagarbą ir empatiją ne tik artimiems, bet ir tolimiems asmenims (kitos socialinės grupės, kitos šalies gyventojams);
- diskutuoja grupėje ir ieško bendro sutarimo, turi drąsos išreikšti nuomonę, nesutampančią su grupės nuomone. Mokosi kritiškai mąstyti, nebūtinai sutapti su dauguma, ugdosi individualumą;
- apmąsto planetos ir gamtinės aplinkos problemas, kelia vertybinius, moralinius, egzistencinius klausimus;
- randa tinkamą santykį su virtualia erdve, vengia priklausomybės nuo virtualios erdvės, vertina realybę. Nesitaiksto su prievarta ir destrukcija virtualioje erdvėje.

Užduočių vertinimo pavyzdžiai

5 klasė. Pažįstu savo unikalumą. Kokios mano stiprybės ir kuo esu savitas? (A1) Mokomasi pažinti savo asmenybės stiprybes, apmąstyti savo savitumą, suprasti, kas sieja skirtingus žmones, ir įvertinti kritinio bei kūrybinio mąstymo svarbą.

Užduotis:

1. Užrašyk tris savybes ar gebėjimus, kurie, tavo nuomone, tave apibūdina. Prie kiekvieno pateik konkretų pavyzdį iš savo kasdienio gyvenimo.
2. Pasirink vieną iš užrašytų savybių ir paaiškink, kuo ji tau svarbi, kaip padeda mokytis, bendrauti ar įveikti sunkumus.
3. Pagalvok apie savo draugus ar klasės draugus. Įvardyk du savo ir kitų žmonių savybių ar gebėjimų panašumus arba skirtumus.
4. Paaiškink, ką reiškia būti savitam. Kodėl net žmonės, turintys panašių savybių ar pomėgių, nėra visiškai vienodi?
5. Įvardyk vieną savybę ar gebėjimą, kurį norėtum ugdyti, ir paaiškink, kaip tai padėtų geriau pažinti save ar atskleisti savo stiprybes.

Užduoties tipas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus paaiškinimas
Argumentavimo užduotis raštu	Mokinys įvardija savo individualias savybes ir stiprybes, pagrindžia jas konkrečiais pavyzdžiais, palygina savo ir kitų žmonių stiprybes, paaiškina unikalumo reikšmę ir apmąsto savo asmeninio tobulėjimo galimybes.	Pasiekimų lygių aprašai: ● *Slenkstinis lygis (1).* Mokytojo padedamas įvardija bent vieną savo savybę ar gebėjimą ir atsako į klausimus apie tai, kuo jis savitas. ● *Patenkinamas lygis (2).* Įvardija savo savybes ir stiprybes, pateikia bent vieną pavyzdį, apibūdinantį save, ir nusako vieną ar du aspektus, kuo skiriasi nuo kitų žmonių. ● *Pagrindinis lygis (3).* Apibūdina savo individualias savybes ir stiprybes, pateikia konkrečių pavyzdžių, palygina savo ir kitų žmonių stiprybes ir paaiškina, kuo žmonės gali būti panašūs bei skirtingi. ● *Aukštesnysis lygis (4).* Nuosekliai apmąsto savo savitumą, paaiškina, kaip skirtingos savybės ir patirtys daro žmogų unikalų, pateikia palyginimų su kitais pavyzdžių ir įvardija, kaip galėtų toliau ugdyti savo stiprybes.
6 klasė. Aš ir kitas. Kaip priimti kitokį žmogų? (B1) Mokomasi suprasti žmonių panašumus ir skirtumus, atpažinti skirtingas nuomones ir jausmus, mokytis pagarbiai bendrauti ir ieškoti bendrų sprendimų. **Užduotis:** 1. Įvardyk, dėl kokių priežasčių žmonių nuomonės gali skirtis. 2. Paaiškink, kaip gali jaustis žmogus, kurio nuomonei kiti nepritaria. 3. Pasiūlyk du būdus, kaip spręsti nesutarimus ir rasti bendrą sprendimą. 4. Paaiškink, kodėl svarbu išklausyti ir gerbti kitokią nuomonę, net jei jai nepritari.		
Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Užduotis raštu ir diskusija	Mokinys paaiškina nuomonių skirtumus, atpažįsta kito žmogaus jausmus, pasiūlo nesutarimų sprendimo būdus ir pagrindžia pagarbos kitokiai nuomonei svarbą.	**Pasiekimų lygių aprašai:** ● *Slenkstinis lygis (1)* – mokytojo padedamas atpažįsta nuomonių skirtumus ir įvardija galimą kito žmogaus jausmą. ● *Patenkinamas lygis (2)* – paaiškina, kuo skiriasi žmonių nuomonės, ir pasiūlo bent vieną nesutarimo sprendimo būdą. ● *Pagrindinis lygis (3)* – paaiškina kito žmogaus jausmus, pasiūlė du nesutarimo sprendimo būdus ir pagrindžia pagarbos kitokiai nuomonei svarbą. ● *Aukštesnysis lygis (4)* – savarankiškai įvertina situaciją, paaiškina nuomonių skirtumų priežastis, pagrindžia kelis

		sprendimo būdus ir paaiškina, kaip pagarbus bendravimas padeda susitarti.

7 klasė. Aš ir kitas. Kaip atpažinti ir suprasti kito žmogaus jausmus? (B2) Mokomasi atpažinti savo ir kitų žmonių emocijas, suprasti skirtingų jausmų priežastis, įsijausti į kito žmogaus situaciją ir pasirinkti tinkamą, pagarbų bendravimo būdą.

Užduotis:

1. Įvardyk, kokius jausmus gali patirti žmogus įvairiose kasdienėse situacijose ir kas juos gali sukelti.
2. Paaiškink, kaip galima suprasti kito žmogaus savijautą iš jo žodžių, elgesio ir reakcijų.
3. Pateik du pavyzdžius, kaip galėtum parodyti supratimą ir palaikymą žmogui, kuris išgyvena sunkumus.
4. Paaiškink, kodėl svarbu įsiklausyti į kitą žmogų ir nevertinti jo jausmų nebandant suprasti situacijos.

Užduoties tipas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus paaiškinimas
argumentavimo užduotis, diskusija	**Mokinys atpažįsta emocijas ir jų priežastis, paaiškina kito žmogaus savijautą, pateikia empatijos ir palaikymo pavyzdžių bei pagrindžia įsiklausymo į kitą svarbą.**	**Pasiekimų lygių aprašai** ● *Slenkstinis lygis (1)* – mokytojo padedamas įvardija bent vieną emociją ir nurodo galimą jos priežastį. ● *Patenkinamas lygis (2)* – įvardija emocijas, paaiškina galimas jų priežastis ir pateikia bent vieną pavyzdį, kaip palaikyti kitą žmogų. ● *Pagrindinis lygis (3)* – paaiškina kito žmogaus savijautą ir jos priežastis, pateikia du empatijos pavyzdžius ir pagrindžia įsiklausymo į kitą svarbą. ● *Aukštesnysis lygis (4)* – savarankiškai analizuoja emocijų priežastis, paaiškina skirtingas situacijos dalyvių perspektyvas, pagrindžia tinkamus palaikymo būdus ir argumentuotai paaiškina empatijos reikšmę tarpusavio santykiams.

8 klasė. Aš ir gamta. Kokia mano atsakomybė už aplinkos išsaugojimą? (D3) Mokomasi suprasti žmogaus ir gamtos ryšį, apmąstyti ekologines problemas, įvertinti žmogaus veiksmų pasekmes aplinkai ir pagrįsti asmeninę atsakomybę už gamtos išsaugojimą.

Užduotis:

1. Įvardyk tris ekologines problemas, kurios, tavo nuomone, yra svarbios šiandien.
2. Pasirink vieną ekologinę problemą ir paaiškink jos priežastis bei galimas pasekmes gamtai ir žmogui.
3. Pateik du konkrečius pavyzdžius, kaip žmogaus kasdieniai pasirinkimai gali padėti saugoti aplinką.
4. Paaiškink, kodėl aplinkos saugojimas yra ne tik kiekvieno žmogaus, bet ir visos visuomenės atsakomybė.

Užduoties tipas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus paaiškinimas
Problemos analizė	**Mokinys įvardija ekologines problemas, paaiškina jų priežastis ir pasekmes, pateikia konkrečių aplinkos saugojimo būdų ir pagrindžia asmeninės bei bendros atsakomybės už gamtą svarbą.**	**Pasiekimų lygių aprašai:** ● *Slenkstinis lygis (1)* – mokytojo padedamas įvardija bent vieną ekologinę problemą ir nurodo vieną aplinkos saugojimo būdą. ● *Patenkinamas lygis (2)* – įvardija ekologines problemas, paaiškina bent vienos problemos priežastį ir pateikia vieną konkretų aplinkos saugojimo pavyzdį. ● *Pagrindinis lygis (3)* – paaiškina pasirinktos ekologinės problemos priežastis ir pasekmes, pateikia du aplinkos saugojimo būdus ir pagrindžia žmogaus atsakomybę už gamtą. ● *Aukštesnysis lygis (4)* – išsamiai analizuoja ekologinės problemos priežastis ir pasekmes žmogui bei gamtai, įvertina kasdienių pasirinkimų reikšmę, pagrindžia asmeninės ir visuomeninės atsakomybės svarbą bei paaiškina, kodėl būtina veikti siekiant išsaugoti aplinką.

7.1.3. Etikos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 9–10 (I–II gimn.) klasėse

Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- svarsto paauglystėje kylančius konfliktus, įsisąmonina kreipimosi pagalbos galimybę ne kaip silpnumo, bet stiprybės išraišką (problemos įžvelgimas ir pripažinimas);
- suvokdami ir įvertindami kito žmogaus asmenines ribas ir jo individualią atsakomybę ugdosi individualią ir socialinę atsakomybę;
- ugdosi pagarbą ir empatiją ne tik artimiems, bet ir tolimiems asmenims (kitos socialinės grupės, kitos šalies gyventojams);
- diskutuoja grupėje ir ieško bendro sutarimo, turi drąsos išreikšti nuomonę, nesutampančią su grupės nuomone. Mokosi kritiškai mąstyti, nebūtinai sutapti su dauguma, ugdosi individualumą;
- apmąsto planetos ir gamtinės aplinkos problemas, kelia vertybinius, moralinius, egzistencinius klausimus;
- randa tinkamą santykį su virtualia erdve, vengia priklausomybės nuo virtualios erdvės, vertina realybę. Nesitaiksto su prievarta ir destrukcija virtualioje erdvėje.

Užduočių vertinimo pavyzdžiai

9 klasė. Aš ir virtualus pasaulis. Kaip virtuali erdvė veikia mano tapatybę ir santykius? (A4) Mokomasi apmąstyti virtualios erdvės poveikį savęs suvokimui ir bendravimui, kritiškai vertinti savo elgesį internete, atpažinti virtualaus bendravimo galimybes ir rizikas bei suprasti atsakomybę už savo veiksmus skaitmeninėje erdvėje.

Užduotis:

1. Įvardyk tris būdus, kaip virtuali erdvė veikia žmonių bendravimą ir savęs pristatymą kitiems.
2. Paaiškink, kodėl žmogaus elgesys ar įvaizdis virtualioje erdvėje gali skirtis nuo jo elgesio realiame gyvenime.

3. Pateik du pavyzdžius, kaip virtualus bendravimas gali teigiamai arba neigiamai paveikti žmogaus savijautą ir santykius.
4. Paaiškink, kokių atsakomybių žmogus turėtų laikytis virtualioje erdvėje, kad apsaugotų save ir gerbtų kitus.

Užduoties tipas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus paaiškinimas
Problemos analizė	Mokinys paaiškina virtualios erdvės poveikį tapatybei ir bendravimui, įvertina galimas virtualaus bendravimo pasekmes, pateikia konkrečių pavyzdžių ir pagrindžia atsakingo elgesio internete svarbą.	**Pasiekimų lygių aprašai:** ● *Slenkstinis lygis (1)* – mokytojo padedamas įvardija bent vieną virtualios erdvės poveikį bendravimui ir vieną atsakingo elgesio internete principą. ● *Patenkinamas lygis (2)* – paaiškina, kaip virtuali erdvė veikia bendravimą ar savęs pristatymą, ir pateikia bent vieną atsakingo elgesio pavyzdį. ● *Pagrindinis lygis (3)* – paaiškina virtualios erdvės poveikį žmogaus tapatybei ir santykiams, pateikia du pavyzdžius, įvertina galimas pasekmes ir pagrindžia atsakingo elgesio svarbą. ● *Aukštesnysis lygis (4)* – kritiškai analizuoja virtualios erdvės poveikį tapatybei ir santykiams, palygina jos teigiamas bei neigiamas pasekmes, argumentuotai įvertina savo elgesio atsakomybę ir pagrindžia pasirinkimus, padedančius kurti saugius bei pagarbius santykius internete.

10 I(I gimnazijos) klasė. Aš ir draugai. Kaip atskirti savo vertybes nuo draugų požiūrio ir vertybių? (B2)

Užduotis: Susiekite teiginius (1–6) su tinkamomis sąvokomis ir jų paaiškinimais (A–F). Prie kiekvieno teiginio įrašykite atitinkamą raidę.

Teiginiai:

1. Mokinys atsisako rūkyti, nors draugai jį ragina pabandyti.
2. Paauglė renkasi drabužius pagal tai, kas šiuo metu populiaru tarp bendraamžių.
3. Žmogus elgiasi sąžiningai net tada, kai niekas jo nestebi.
4. Mokinys pasirenka būrelį pagal savo pomėgius, o ne draugų nuomonę.
5. Paauglys bijo būti atstumtas, todėl sutinka daryti tai, ko nenori.
6. Mokinys pradeda domėtis tam tikra muzikos grupe, nes apie ją nuolat kalba ir jos klausosi jo draugai.

Paaiškinimas:

A. Savarankiškas sprendimų priėmimas
B. Bendraamžių įtaka
C. Asmeninės vertybės
D. Visuomenės lūkesčiai
E. Pasidavimas socialiniam spaudimui
F. Ištikimybė savo vertybėms

Užduoties tipas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus paaiškinimas
Sąvokų ir teiginių susiejimas	Atpažįsta ir susieja pateiktas gyvenimiškas situacijas su tinkamomis sąvokomis,	**Pasiekimų lygių aprašai:** ● *Slenkstinis lygis (1)* – atpažįsta ir teisingai susieja 1–2 sąvokas su pateiktais teiginiais.

	apibūdinančiomis asmenines vertybes, bendraamžių įtaką, visuomenės lūkesčius ir savarankišką sprendimų priėmimą.	● *Patenkinamas lygis (2)* – atpažįsta ir teisingai susieja 3–4 sąvokas su pateiktais teiginiais. ● *Pagrindinis lygis (3)* – teisingai susieja 5 sąvokas su pateiktais teiginiais, supranta asmeninių vertybių ir bendraamžių įtakos skirtumus. ● *Aukštesnysis lygis (4)* – teisingai susieja visas 6 sąvokas su pateiktais teiginiais, aiškiai atskiria asmenines vertybes, bendraamžių įtaką, visuomenės lūkesčius.

7.1.4. Etikos užduočių vertinimas viduriniame ugdyme III–IV gimnazijos klasėse

Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- aptaria ir analizuoja įvairias gyvenimiškas situacijas, kuriose kyla dilemos ir ieškoma etiškai orientuotos pozicijos;
- nagrinėja ir plėtoja etinių dilemų, pareigų, atsakomybių ir laisvių supratimo bei kritiško vertinimo diskursą;
- gilina supratimą apie žmogų, sociumą ir pasaulį remdamiesi filosofinės etikos teoretikų ir praktikų, taip pat visuomenės veikėjų bei menininkų idėjomis, veikla, kūryba;
- įsitraukia į mokinių ir visuomeninių (pilietinių) būrelių, bendrijų ar grupių veiklą, susijusią su pilietinių, tautinių, socialinės rūpybos ir žmogaus teisių vertybių puoselėjimu, brandžios pilietinės savimonės ugdymusi;
- kuria ir palaiko su draugais, artimaisiais, mokytojais ir kitais asmenimis dialogiškus konstruktyvius santykius, pagrįstus mandagiu dėmesingu bendravimu, supratimu, pakantumu ir empatija;
- palaiko etiškai konstruktyvius santykius virtualioje erdvėje, saugo asmeninę informaciją, planuoja laiką, kurį praleis virtualioje erdvėje.

Užduočių vertinimo pavyzdžiai

III gimn. klasė. Pažįsta savo jausmus (A2)

Užduotis: Parašyk argumentuotą rašinį tema: *Ar galiu pasitikėti savo jausmais pažindamas tikrovę?* Rašinyje apmąstyk, kaip jausmai ir nuotaikos veikia tikrovės suvokimą, sprendimus ir kitų žmonių vertinimą.

Gairės rašinio rašymui:

1. Paaiškinkite, kokią reikšmę jausmai turi žmogui pažįstant save ir pasaulį.
2. Aptarkite, kaip emocijos gali padėti arba trukdyti objektyviai vertinti situacijas.
3. Pateikite bent du argumentus ir konkrečių pavyzdžių iš gyvenimo, literatūros ar kitų sričių.
4. Išsakykite savo nuomonę ir pagrįskite, ar visada galima pasitikėti savo jausmais.
5. Suformuluokite išvadą, kaip žmogus galėtų suderinti jausmus ir racionalų mąstymą.

Rekomenduojama apimtis: 300–400 žodžių.

Užduoties tipas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus paaiškinimas
Argumentuotas rašinys	Mokinys analizuoja jausmų ir nuotaikų reikšmę savęs bei pasaulio pažinimui, argumentuotai atskleidžia emocijų įtaką sprendimams ir vertinimams, pateikia tinkamų pavyzdžių ir	**Pasiekimų lygių aprašai:** ● *Slenkstinis lygis (1)* – nusako savo požiūrį į jausmų reikšmę pažįstant tikrovę, pateikia pavienių minčių ar pavyzdžių, tačiau jų paaiškinimas ir

	nuosekliai išreiškia savo požiūrį į nagrinėjamą filosofinį klausimą.	argumentavimas nepakankamai išplėtoti. ● *Patenkinamas lygis (2)* – paaiškina jausmų įtaką tikrovės suvokimui, pateikia bent vieną argumentą ir jį iliustruojantį pavyzdį, išreiškia savo nuomonę. ● *Pagrindinis lygis (3)* – nuosekliai analizuoja jausmų ir nuotaikų įtaką tikrovės suvokimui, sprendimams bei kitų žmonių vertinimui, pateikia bent du pagrįstus argumentus su tinkamais pavyzdžiais ir suformuluoja išvadą. ● *Aukštesnysis lygis (4)* – kritiškai ir įvairiapusiškai analizuoja jausmų bei racionalaus mąstymo santykį, svarsto skirtingus požiūrius, argumentus pagrindžia įtaigiais pavyzdžiais ir pateikia nuoseklią išvadą.

IV gimn. klasė. Virtualus Kitas. Kodėl virtualybė palanki sukčiavimui ir apgavystėms? (A4)

Užduotis: Mokinys analizuoja virtualaus sukčiavimo situaciją.

Situacija. *Mokinys socialiniame tinkle gauna žinutę iš paskyros, kuri atrodo priklausanti jo pažįstamam. Žinutės autorius prašo skubiai pervesti pinigų ir žada juos grąžinti kitą dieną. Mokinys patiki žinute ir perveda pinigus, tačiau vėliau paaiškėja, kad į jo pažįstamo paskyrą buvo įsilaužta, o apgaulingas žinutes siuntė kitas asmuo.*

Užduotis: išanalizuokite situaciją ir atsakykite į klausimus.

1. Kodėl virtualioje erdvėje lengviau apsimesti kitu žmogumi ir suklaidinti kitus?
2. Kas šioje situacijoje atsakingas už apgavystę? Aptarkite moralinę ir teisinę atsakomybę.
3. Kaip nukentėjęs asmuo galėtų elgtis, kad sumažintų žalą ir apsaugotų kitus nuo panašių apgavysčių?
4. Pasiūlykite tris konkrečias priemones, kurios padėtų kurti saugesnę ir patikimesnę virtualią erdvę.

Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Etinės situacijos analizė	Mokinys paaiškina, kodėl virtualioje erdvėje lengva apsimesti kitu asmeniu, įvertina apgavystės dalyvių atsakomybę, nurodo galimus veiksmus žalai sumažinti ir pasiūlo konkrečių priemonių virtualios erdvės saugumui didinti.	**Pasiekimų lygių aprašai:** ● *Slenkstinis lygis (1)* – atpažįsta apgavystės problemą, nurodo bent vieną jos priežastį ir pasiūlo paprastą saugumo priemonę. ● *Patenkinamas lygis (2)* – paaiškina pagrindines apgavystės priežastis, nurodo, kas tiesiogiai atsakingas už apgaulę, ir pasiūlo būdą žalai sumažinti. ● *Pagrindinis lygis (3)* – analizuoja apgavystės priežastis, aptaria

		moralinę ir teisinę atsakomybę, pateikia konkrečių žalos mažinimo ir prevencijos priemonių. ● *Aukštesnysis lygis (4)* – išsamiai išanalizuoja apgavystės situaciją, paaiškina, kas ir kodėl už ją atsakingas, atskiria moralinę atsakomybę nuo teisinės, pateikia kelis pagrįstus ir praktiškai pritaikomus būdus, kaip išvengti panašių apgavysčių ateityje.

7.2. Tikybos užduočių vertinimas

7.2.1. Tikybos užduočių vertinimas pradiniame ugdyme 1–4 klasėse

Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- suvokia Biblijos išskirtinumą, skaito, klauso ir išgirsta Dievo žodį, pasakoja pagrindines biblines istorijas;
- analizuoja pagrindines tikėjimo tiesas ir per jas identifikuoja katalikišką tapatumą;
- suvokia Katalikų Bažnyčią kaip bendruomenę, švenčiančią tikėjimą;
- atpažįsta savo vidujiškumą ir kuria asmeninį santykį su Dievu;
- įvertina nuostatas ir poelgius ir juos komentuoja Evangelijos vertybių perspektyvoje.

Vertinimo užduočių pavyzdžiai

1 kl. Užduotis (A1): Ant pateikto šablono sukurkite Biblijos viršelį, kuriame atsispindėtų, kuo Biblija skiriasi nuo kitų knygų (galima rašyti ir piešti pačiam, galima pasinaudoti žodžių kortelėmis, jas iškirpus ir priklijavus knygos viršelį atitinkančiose vietose).

Užduoties tipas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus paaiškinimas
Kūrybinė užduotis	Nurodo Biblijos išskirtinumo požymius. Teisingas sąvokų panaudojimas iš pateiktų pasiūlymų arba pasirinkimas iš siūlomų atsakymų sąrašo.	*Slenkstinis lygis* Kurdamas Biblijos viršelį iš pateiktų žodžių teisingai atrenka knygos pavadinimą arba jį užrašo. *Patenkinamas lygis* Kurdamas Biblijos viršelį šalia pavadinimo parašo arba priklijuoja sąvoką „Biblija“ paaiškinantį žodį „biblioteka“. Gali paaiškinti, ką reiškia žodis „biblioteka“. *Pagrindinis lygis* Kurdamas Biblijos viršelį prie pavadinimo, paaiškinimo ant kuriamo viršelio užrašo arba priklijuoja kortelę su Autoriaus pavadinimu. *Aukštesnysis lygis* Ant kuriamo viršelio užrašo (arba teisingai priklijuoja) visus Biblijos išskirtinumą įvardijančius žodžius, pridėdamas „Dievo įkvėpti rašytojai“. Sukuria 1–2 Biblijos skaitymo ir klausymosi taisykles.

1 kl. Užduotis (B1): Priskirk paveiksliukus su simboliais šv. Kalėdų arba šv. Velykų šventei.		
Pateiktų įvykių ir simbolių susiejimas	Atpažįsta skirtingų biblinių įvykių ženklus ir simbolius.	*Slenkstinis lygis* Šv. Kalėdų ir šv. Velykų šventėms priskiria po 1–2 paveikslėlius. *Patenkinamas lygis* Šv. Kalėdų ir šv. Velykų šventėms priskiria po 3–4 paveikslėlius. *Pagrindinis lygis* Teisingai sudėlioja visus paveikslėlius. *Aukštesnysis lygis* Teisingai sudėlioja visus paveikslėlius ir gali paaiškinti 2–4 paveikslėlių reikšmę.
2 kl. Užduotis (E3): Dirbdamas grupėje siūlo būdus, kaip jis pats gali prisidėti prie rūpinimosi Dievo sukurtu pasauliu.		
Darbas grupėje	Pasiūlo 2-5 būdus, kaip jis pats gali prisidėti prie rūpinimosi Dievo sukurtu pasauliu. Laikosi darbo grupėje taisyklių.	*Slenkstinis lygis* Dirbdamas grupėje pasiūlo bent vieną idėją gamtai išsaugoti, laikosi darbo grupėje nustatytų taisyklių. *Patenkinamas lygis* Dirbdamas grupėje pasiūlo nors 2–3 rūpinimosi gamta idėją, laikosi darbo grupėje nustatytų taisyklių *Pagrindinis lygis* Dirbdamas grupėje pasiūlo 4–5 rūpinimosi gamta idėjų, laikosi darbo grupėje nustatytų taisyklių. *Aukštesnysis lygis* Dirbdamas grupėje siūlo ne tik idėjas, bet ir būdus, kaip tas idėjas įgyvendinti (pvz.: dalyvauti konkrečioje gamtosaugos akcijoje, nuvykti į gyvūnų prieglaudą, su tėveliais sumeistrauti inkilėlį ir t.t.) Paaiškina, kodėl kiekvienas turime rūpintis gamta.

3 kl. Užduotis (C2): Užpildyk užduočių lapą (priedas Nr. 1), remdamasis įgytomis žiniomis apie liturgines laikysenas ir simbolių kalbą šv. Mišiose.		
Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Testas	Liturginių laikysenų ir simbolių kalbos atpažinimas Šv. Mišiose.	*Slenkstinis lygis* Iš spalvų paletės savarankiškai išrenka spalvas, naudojamas liturgijoje. Teisingai įvardija, kurią savaitės dieną krikščionys švenčia. *Patenkinamas lygis* Paaiškina 3–5 liturginių drabužių spalvų reikšmę. Įvardija Jėzaus gyvenimo įvykį, kurį krikščionys mini kiekvieną sekmadienį. *Pagrindinis lygis* Nuotraukose atpažįsta liturginius laikotarpius pagal spalvas. *Aukštesnysis lygis* Nuotraukose atpažįsta liturginius laikotarpius pagal spalvas. Įvardija ir paaiškina pagrindinius Šv. Mišių simbolius.

4 kl. Užduotis (A3): Keletą pamokų mokeisi apie Biblijos tikėjimo protėvius ir Izraelio karalius. Pasitelkdamas tai, ką išmokai, užpildyk lentelę (priedas Nr. 2).		
Lentelės pildymas	Biblijos tikėjimo protėvių ir Izraelio karalių pažinimas.	*Slenkstinis lygis* Įvardija 1 tikėjimo protėvio ir 1 karaliaus 1–2 charakterio bruožus ir jų misiją. *Patenkinamas lygis* Įvardija 1 tikėjimo protėvio ir 1 karaliaus 3 charakterio bruožus ir jų misiją. *Pagrindinis lygis* Įvardija 2 tikėjimo protėvių ir 1 karaliaus charakterio bruožus ir jų misiją. *Aukštesnysis lygis* Teisingai užpildo visą lentelę arba kūrybiškai pristato pasirinkto tikėjimo protėvio ar karaliaus portretą, jo istorijos siužetą (piešinys, koliažas, pateiktys ir kt.)

Priedas Nr. 1

Užduočių lapas C2 3 kl.

1. **Įrašyk praleistus žodžius:** Krikščionys švenčia……., nes jie mini……..
2. **Pabrauk liturgijoje naudojamas spalvas:**

žalia geltona mėlyna ruda violetinė balta oranžinė juoda rožinė raudona

3. **Parašyk, ką reiškia tavo pabrauktos spalvos**
   …….. spalva reiškia …….
   …….. spalva reiškia …….
   …….. spalva reiškia …….
   …….. spalva reiškia ……
4. Nuotraukose pagal spalvas atpažink liturginį laikotarpį, taip pat - Šv. Mišiose naudojamus simbolius. Paaiškink, ką jie reiškia.

1 nuotrauka
2 nuotrauka

3 nuotrauka
4 nuotrauka

1 nuotrauka
2 nuotrauka
3 nuotrauka
4 nuotrauka
5 nuotrauka

Priedas Nr. 2

	Protėvio vardas	Protėvio vardas	Protėvio vardas	Karaliaus vardas	Karaliaus vardas
Teigiamos savybės	1. 2. 3.	1. 2. 3.	1. 2. 3.	1. 2. 3.	1. 2. 3.
Misija (ką svarbaus nuveikė?)					

7.2.2. Tikybos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 5–8 klasėse

Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- suvokia Bibliją kaip tikėjimo šaltinį, nagrinėja pagrindines biblines istorijas, atpažįsta vardus, simbolius, reiškinius mene ir literatūroje;
- nagrinėja Apaštalų tikėjimo išpažinimą, apibrėžia ekumenizmo ir tarpreliginio dialogo sąvokas;
- apibūdina Katalikų Bažnyčios liturgiją, ją vertina, gerbia ir geba joje dalyvauti;
- paaiškina, koks yra krikščionio pašaukimas, religinės praktikos svarba, ir ieško, kaip pritaikyti gyvenime;
- suvokia asmens vertę, kritiškai vertina ir analizuoja aktualius visuomenės klausimus, taiko socialinio Bažnyčios mokymo principus siekdami bendrojo gėrio.

Užduočių vertinimo pavyzdžiai

5 kl. Užduotis (A3): Palyginkite Mozės ir Jėzaus gyvenimo istorijas, suraskite, kas jas sieja tarpusavyje (2-3 panašumus) ir kas jas skiria (3–4 skirtumus).		
Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Biblinių istorijų lyginimas ir interpretavimas.	Chronologiškai sudėlioja 2 biblinių istorijų įvykius ir suranda jų panašumus bei skirtumus.	*Slenkstinis lygis* Padedamas chronologiškai sudėlioja Mozės ir Jėzaus gyvenimo istorijas. *Patenkinamas lygis* Savarankiškai chronologiškai sudėlioja Mozės ir Jėzaus gyvenimo istorijas. *Pagrindinis lygis* Chronologiškai sudėliojęs Mozės ir Jėzaus gyvenimo istorijas, tarp jų randa 2 panašumus ir 3 skirtumus. *Aukštesnysis lygis* Chronologiškai sudėliojęs Mozės ir Jėzaus gyvenimo istorijas, tarp jų randa 3 ar daugiau panašumų, 4 ar daugiau skirtumų.
6 kl. Užduotis (E4): Šventajame Rašte suraskite 2-5 gailestingumo darbų pavyzdžius, pakomentuokite, kaip jie gali būti pritaikyti gyvenime		
Darbas su Šventuoju Raštu	Šventajame Rašte randa gailestingumo darbų pavyzdžių, juos interpretuoja, pritaiko gyvenime.	*Slenkstinis lygis* Pagal nuorodas su pagalba Šventajame Rašte suranda bent 2 gailestingumo darbų pavyzdžius, gali juos keliais sakiniais papasakoti. *Patenkinamas lygis* Pagal nuorodas savarankiškai Šventajame Rašte randa bent 3 gailestingumo darbų pavyzdžius ir juos papasakoja. *Pagrindinis lygis* Savarankiškai Šventajame Rašte suranda 4–5 gailestingumo darbų pavyzdžius, juos interpretuoja, sieja tarpusavyje, pateikia pavyzdžių, kur tai galima pritaikyti gyvenime. *Aukštesnysis lygis* Savarankiškai Šventajame Rašte randa 4–5 gailestingumo darbų pavyzdžius, juos interpretuoja, sieja tarpusavyje, pateikia pavyzdžių, kur tai galima pritaikyti gyvenime. Pasirinkto šventojo gyvenime atpažįsta biblinių pavyzdžių realizavimo praktiką.

7 kl. Užduotis (C2): Apibendrinamoji užduotis, baigus skyrių „Liturginių veiksmų prasmės” (priedas Nr. 3)		
Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Testas iš 4 skirtingo lygmens užduočių	Atpažįsta liturginius veiksmus, gestus, ženklus ir gali paaiškinti jų prasmę.	*Slenkstinis lygis* Įvardija 4-6 pateiktuose paveikslėliuose vaizduojamus liturginius veiksmus, ženklus. *Patenkinamas lygis* Pateikia 2–3 liturginių veiksmų, gestų ir ženklų pavyzdžius ir juos užrašo. *Pagrindinis lygis* Teisingai atlieka slenkstinio ir patenkinamo lygmens užduotis ir iš pateikto daiktų sąrašo išrenka sakramentalijas. *Aukštesnysis lygis* Teisingai atlieka visų lygmenų užduotis ir pateikia 3–4 biblinius pavyzdžius duotiems paveikslėliams, vaizduojantiems liturginius veiksmus, gestus ir ženklus.
8 kl. Užduotis (B4): Apibendrinamoji užduotis (priedas Nr. 4), baigus skyrių apie krikščioniškas bažnyčias ir jų atsiradimą.		
Testas iš 4 skirtingo lygmens užduočių	Krikščioniškų bažnyčių pažinimas, išskiriant jų panašumus ir skirtumus.	*Slenkstinis lygis* Skiria sąvokas „krikščionys” ir „katalikai” *Patenkinamas lygis* Išvardija bent 3 krikščioniškas bažnyčias ir, pasirinkęs vieną, 4 teiginiais gali ją apibūdinti. *Pagrindinis lygis* Schematiškai pavaizduoja krikščioniškų bažnyčių istorinį „medį”. *Aukštesnysis lygis* Savarankiškai užpildo bent trijų krikščioniškų bažnyčių lentelę, pateikdami faktus apie šių bažnyčių skirtumus doktrinos, liturgijos, simbolikos srityse. Nurodo, kas seseriškas krikščioniškas bažnyčias jungia ir vienija.

Priedas Nr. 3

7 klasė C2 sritis

Apibendrinamoji užduotis „Liturginių veiksmų prasmės“

1. Įvardink 4-6 paveikslėliuose vaizduojamus liturginius veiksmus, gestus, ženklus? (slenkstinio lygmens klausimas)

1.....
2.....
3.....
4.....
5.....
6.....

2. Parašyk 1-2 liturginių veiksmų, gestų, ženklų pavyzdžius (patenkinamo lygmens klausimas).

.....
.....

3. Pažymėk, kurie iš šių daiktų yra sakramentalijos (visos teisingai atliktos 1-3 užduoties dalys atitinka pagrindinį lygmenį)

Rožinis
Škaplierius
Medalikėlis
Gintariniai karoliai
Žvakė
Šventas vanduo
Druska
Cukrus
Vanduo
Iš karoliukų draugės suverta apyrankė

Pažymėjęs parašyk, ko reikia kad tie daiktai taptų sakramentalijomis.....
.....

4. Pateikite 2-3 biblinius pavyzdžius šiems liturginiams veiksmams (aukštesniojo pasiekimų lygio klausimas)

Priedas Nr. 4

Seseriškos bažnyčios

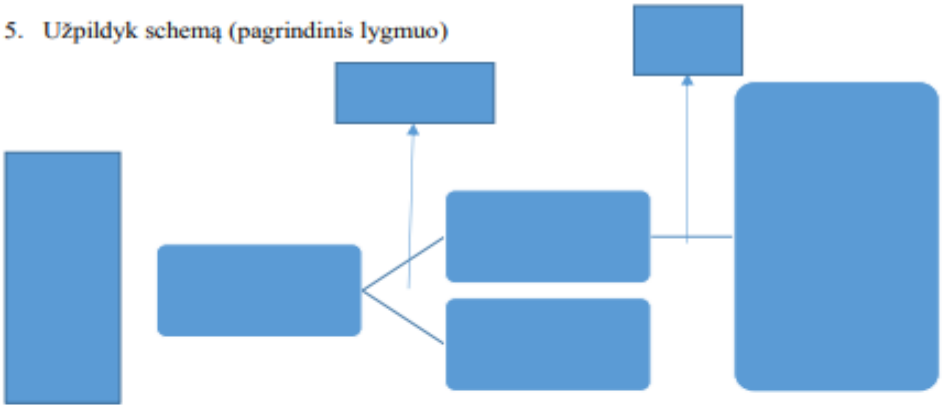
1. Ar visi krikščionys yra katalikai? (slenkstinis lygmuo)
   Taip
   Ne
2. Ar visi katalikai yra krikščionys? (slenkstinis lygmuo)
   Taip
   Ne
3. Išvardink tris pagrindines krikščioniškas seseriškas bažnyčias? (patenkinamas lygmuo)

.....
.....
.....

4. Pasirink vieną krikščionišką bendruomenę ir parašyk 3-4 teiginius apie ją? (patenkinamas lygmuo)

.....
.....
.....
.....
.....

5. Užpildyk schemą (pagrindinis lygmuo)

6. Užpildyk lentelę (aukštesnysis lygmuo)

Krikščioniška bažnyčia	Sakramentų skaičius	Pagarba Švč. Mergelei Marijai	Požiūris į šventuosius	Dvasininkas	Kryžiaus ypatumai

7.2.3. Tikybos užduočių vertinimas pagrindiniame ugdyme 9–10 (I–II gimn.os) klasėse

Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- suvokia Bibliją kaip tikėjimo šaltinį, nagrinėja pagrindines biblines istorijas, atpažįsta vardus, simbolius, reiškinius mene ir literatūroje;
- nagrinėja Apaštalų tikėjimo išpažinimą, apibrėžia ekumenizmo ir tarpreliginio dialogo sąvokas;
- apibūdina Katalikų Bažnyčios liturgiją, ją vertina, gerbia ir geba joje dalyvauti;
- paaiškina, koks yra krikščionio pašaukimas, religinės praktikos svarba, ir ieško, kaip pritaikyti gyvenime;
- suvokia asmens vertę, kritiškai vertina ir analizuoja aktualius visuomenės klausimus, taiko socialinio Bažnyčios mokymo principus siekiant bendrojo gėrio.

9 (I) gimn. kl. Užduotis (D1): Sudarykite dienotvarkę.		
Užduoties tipas	**Vertinimo kriterijus**	**Vertinimo kriterijaus paaiškinimas**
Kūrybinė užduotis	Dienotvarkėje numato maldos laiką, jos būdus, kliūtis.	*Slenkstinis lygis* Nors dienotvarkėje nenurodo maldos laiko, bet žodžiu įvardija maldos reikšmę asmens ir bendruomenės gyvenime. *Patenkinamas lygis* Dienotvarkėje nurodo vieną maldos laiką, nusako kasdieninės maldos svarbą asmens gyvenime, nurodo praktinius maldos būdus. *Pagrindinis lygis* Darbotvarkėje nurodo vieną maldos laiką. ir būdą, apibūdina maldos svarbą asmens ir bendruomenės gyvenime, nurodo dažniausiai pasitaikančias kliūtis pastoviam maldos gyvenimui. *Aukštesnysis lygis* Sukuria dienotvarkę, kurioje atsispindi maldos laikas kelis kartus dienoje, pakomentuoja stereotipų ir išankstinių nusistatymų kilmę, neigiamą poveikį maldos gyvenimui. Siūlo (ir sudaro) dienotvarkę sekmadieniui, kurioje atsispindi šios dienos išskirtinės maldos, šv. Mišių, laikas.
10 (II) gimn. kl. Užduotis: Sukurkite reklaminį plakatą, kuriuo klasės draugus kviečiate į ekumeninį susitikimą arba tarpreliginio dialogo renginį.		
Kūrybinė užduotis	Plakate nurodytos ekumenizmo ar tarpreliginio dialogo sąvokos, nurodytas susitikimo tikslas, laikas, vieta, trumpa programa ir organizatoriai.	*Slenkstinis lygis* Plakate aiškiai matomas arba ekumenizmo, arba tarpreliginio dialogo pasirinkimas: teisingai įvardinta sąvoka, meninis apipavidalinimas. *Patenkinamas lygis* Plakate aiškiai matomas arba ekumenizmo, arba tarpreliginio dialogo pasirinkimas: teisingai įvardinta sąvoka, meninis apipavidalinimas, tikslingai nurodytas susitikimo tikslas. *Pagrindinis lygis* Plakate aiškiai matomas arba ekumenizmo, arba tarpreliginio dialogo pasirinkimas: teisingai įvardinta sąvoka, meninis apipavidalinimas, tikslingai nurodytas susitikimo tikslas. Programoje išryškintas ekumenizmo ar tarpreliginio dialogo susitikimo pobūdis. *Aukštesnysis lygis* Plakate aiškiai matomas arba ekumenizmo, arba tarpreliginio dialogo pasirinkimas: teisingai įvardinta sąvoka, meninis apipavidalinimas, tikslingai nurodytas susitikimo tikslas. Programoje išryškintas ekumenizmo ar tarpreliginio dialogo susitikimo pobūdis, teisingai įvardijami organizatoriai.

Užduočių vertinimo pavyzdžiai

7.2.4. .Tikybos užduočių vertinimas viduriniame ugdyme III–IV gimn. klasėse

Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- suvokia Bibliją, kaip tikėjimo šaltinį ir krikščioniško gyvenimo kelrodį, interpretuoja pagrindines biblines istorijas, komentuoja jų raišką mene ir literatūroje;
- aiškina Tikėjimo išpažinimo teiginius, analizuoja tarpreliginio dialogo ir ekumenizmo raišką, atpažįsta žmogaus troškimą ieškoti Dievo pasaulio religijose ir kultūroje;
- nagrinėja Katalikų Bažnyčios liturgiją, religinę praktiką, ją gerbia ir geba dalyvauti joje;
- analizuoja krikščionio pašaukimą ir dvasinio gyvenimo raišką; svarsto katalikiškojo tapatumo klausimus šiuolaikiniame pasaulyje;
- paaiškina krikščionišką asmens sampratą, tyrinėja įvairius reiškinius tikėjimo ir socialinio Bažnyčios mokymo perspektyvoje, taiko socialinio Bažnyčios mokymo principus siekdami bendrojo gėrio.

<table>
<tr><th colspan="3">III gimn. kl. Užduotis (B1): Savarankiškai parašykite 80–100 žodžių laisvojo tipo esė „Ar galima sutikti Kristų kelyje?“</th></tr>
<tr><th>Užduoties tipas</th><th>Vertinimo kriterijus</th><th>Vertinimo kriterijaus paaiškinimas</th></tr>
<tr><td>Rašto darbas</td><td>Esė vertinimo kriterijai:
Kaip turinys atliepia pavadinimą (temą);
Pagrindinė idėja;
Argumentavimas;
Minties nuoseklumas;
Originalumas;
Stilius, rašyba.</td><td>Slenkstinis lygis
Savarankiškai parašo laisvojo tipo esė iki 80 žodžių. Turinys iš dalies atliepia esė pavadinimą.
Patenkinamas lygis
Savarankiškai parašo 80 žodžių laisvojo tipo esė. Turinys iš dalies atliepia esė pavadinimą. Aiški pagrindinė idėja, silpnas argumentavimas.
Pagrindinis lygis
Savarankiškai parašo 90 žodžių laisvojo tipo esė. Turinys atliepia esė pavadinimą. Aiški pagrindinė idėja, stiprus argumentavimas, nuosekliai dėstomos mintys, tekstas originalus, kelios stiliaus ir rašybos klaidos.
Aukštesnysis lygis
Savarankiškai parašo 100 ir daugiau žodžių laisvojo tipo esė. Turinys atliepia esė pavadinimą. Aiški pagrindinė idėja, stiprus argumentavimas, nuosekliai dėstomos mintys, tekstas originalus, stiliaus ir rašybos klaidų nėra.</td></tr>
<tr><th colspan="3">IV gimn. kl. Užduotis (A2): Sukurkite debesį 8-10 žodžių, kurie labiausiai susiję su Pasaulio sukūrimo istorija Biblijoje. (www.wordart.com)</th></tr>
<tr><td>Kūrybinė užduotis</td><td>Biblijos tekstų interpretavimas, kelių biblinių tekstų lyginimas</td><td>Slenkstinis lygis
Sukurtame debesyje dominuoja faktiniai žodžiai iš Pradžios knygos, Pasaulio sukūrimo istorijos.

Patenkinamas lygis</td></tr>
</table>

		Kurdamas debesį mokinys naudoja faktinius teksto kelių biblinių tekstų žodžius. Pvz.: Pradžios knygos ir Evangelija pagal pagal Joną. *Pagrindinis lygis* Kurdamas debesį mokinys naudoja abstrakčius, simbolinius žodžius iš kelių biblinių tekstų, bet pasirenka jokios simbolinės vertės neturinčią debesies formą. *Aukštesnysis lygis* Kurdamas debesį mokinys naudoja abstrakčius, simbolinius žodžius iš kelių biblinių tekstų, pasirenka simbolinę reikšmę turinčią debesies formą.

8. Mokinių įsivertinimo ir tarpusavio vertinimo rekomendacijos

Dorinio ugdymo pamokose mokinių įsivertinimas ir tarpusavio vertinimas padeda ugdyti savirefleksiją, atsakomybę, pagarbą kitam žmogui ir gebėjimą argumentuotai išsakyti savo nuomonę. Šie vertinimo būdai skatina mokinius apmąstyti savo vertybines nuostatas, elgesį, priimamus sprendimus ir jų pasekmes, įsiklausyti į kitų požiūrį bei mokytis iš skirtingų patirčių.
Siekiant prasmingo įsivertinimo ir tarpusavio vertinimo, svarbu mokiniams pateikti aiškius, su pamokos tikslais ir vertinimo kriterijais susietus orientyrus. Vertinimas turėtų būti grindžiamas pagarbiu dialogu, konkrečiais argumentais ir konstruktyviu grįžtamuoju ryšiu, sudarančiu sąlygas mokiniui atpažinti savo stiprybes, numatyti tobulėjimo kryptis ir aktyviai dalyvauti mokymosi procese.

8.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

Etikos pamokose mokinių įsivertinimas ir tarpusavio vertinimas padeda ugdyti gebėjimą apmąstyti savo mokymąsi, įvertinti asmeninę pažangą, argumentuoti savo nuomonę ir pagarbiai išklausyti kitus. Šios veiklos skatina mokinius geriau suprasti nagrinėjamas etines problemas, reflektuoti savo patirtį ir mokytis priimti konstruktyvų grįžtamąjį ryšį. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir pamokos tikslus, galima taikyti įvairius įsivertinimo bei tarpusavio vertinimo metodus, kurie padeda kurti atvirą, saugią ir pagarbią mokymosi aplinką. Pateikiami keli praktiniai metodai, kuriuos galima pritaikyti etikos pamokose.

1. „Šviesoforas“ (pradinėms klasėms)
Pamokos pabaigoje mokiniai įsivertina, kaip suprato nagrinėtą etinę problemą.

- Žalia – galiu paaiškinti savo poziciją ir ją pagrįsti.
- Geltona – suprantu problemą, bet dar sunku argumentuoti.
- Raudona – man dar reikia pagalbos.

2. „Šiandien supratau...“
Mokiniai užbaigia sakinius raštu.

- Šiandien supratau, kad...
- Mano nuomonė pasikeitė, nes...
- Mane labiausiai nustebino, kad
- Šiandien atradau, kad…
- Pamokoje didžiausias iššūkis man buvo…
- Kitą kartą norėčiau geriau…

3. „Dvi stiprybės ir vienas pasiūlymas“
Išklausę klasės draugo argumentus ar pristatymą, mokiniai įvardija du stiprius darbo aspektus ir pateikia vieną konkretų pasiūlymą, kaip jį patobulinti.
Pavyzdžiui:
Aiškiai išsakei savo poziciją. Pateikei įtikinamą pavyzdį. Būtų naudinga aptarti ir priešingą nuomonę.
Aiškiai įvardijai vertybes, kuriomis remiesi. Paaiškinai, kodėl jos tau svarbios. Būtų naudinga apsvarstyti, kaip elgtumeisi, jei tavo vertybės prieštarautų kito žmogaus vertybėms.
Pasiūlei praktišką problemos sprendimą. Paaiškinai, kodėl jis galėtų būti veiksmingas. Būtų naudinga aptarti ir kitus galimus sprendimo būdus.

4. Diskusijos partnerio vertinimas
Mokiniai stebi porininko dalyvavimą diskusijoje ir pažymi, ar jis argumentuoja savo nuomonę, išklauso kitus, pagarbiai reaguoja į nesutikimą ir pateikia pavyzdžių. Svarbu atkreipti mokinių dėmesį, kad vertinamas ne nuomonės sutapimas, o argumentavimo aiškumas, pagrįstumas, kokybė.

5. Refleksiniai įsivertinimo klausimai
Pamokos pabaigoje mokiniai atsako į 1–3 refleksinius klausimus. Toliau pateikiami refleksinių klausimų pavyzdžiai:
Koks didžiausias mano atradimas šioje pamokoje?

- Ar gebėjau savarankiškai išsakyti savo nuomonę ir ją pagrįsti argumentais?
- Ar gebėjau kritiškai įvertinti nagrinėjamą situaciją ir išanalizuoti ją iš skirtingų perspektyvų?

- Ar gebėjau susieti pamokoje nagrinėtą problemą su realaus gyvenimo situacijomis?
- Ar išklausiau kitų nuomonę ir atsižvelgiau/sureagavau į jų argumentus?
- Ko dar turėčiau išmokti arba ką geriau suprasti?
- Kaip galėsiu pritaikyti tai, ką išmokau, kasdieniame gyvenime?

6. Įsivertinimo dirbant grupėje pavyzdys „Pyrago dalybos“

Mokiniai įvertina savo indėlį į grupės darbą, įsivaizduodami, kad pyragą reikia padalyti visiems grupės nariams pagal jų įdėtas pastangas. Kiekvienas įvertina, kiek prisidėjo prie bendro rezultato, kaip bendradarbiavo, išklausė kitus ir atliko savo užduotis. kuo didesnis indėlis, tuo didesnę pyrago dalį sau skirtų.

8.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba)

Įsivertinimas padeda mokiniui suprasti, kuriame pasiekimų lygyje jis šiuo metu yra ir ko dar trūksta.

Pamokos kontekstas ir tema: 4 klasė.

Tema: Jėzus ir sakramentai.

1. Individualus mokinio įsivertinimas

Pavyzdys. „Mano sakramentų pažinimo kopėčios“ (Užpildo mokinys)

Mokinys pažymi langelį arba sakinį, kuris geriausiai apibūdina jo dabartines žinias.

Slenkstinis lygis. Žinau, kas yra sakramentas ir kas yra Dievo malonė, bet man dar reikia vadovėlio ar mokytojo pagalbos, kad tai paaiškinčiau.

Patenkinamas lygis. Galiu pats išvardyti sakramentus (pavyzdžiui, Krikštas, Komunija, Atgaila) ir žinau, kas juos įsteigė.

Pagrindinis lygis. Galiu suskirstyti sakramentus į grupes (pvz., įkrikščioninimo, gydymo, tarnystės) pagal jų požymius.

Aukštesnysis lygis. Galiu paaiškinti, kaip sakramentai (pvz., Eucharistija ar Atgaila) yra susiję su Jėzaus gyvenimo įvykiais ir Jo darbais.

Pavyzdys. Trumpasis emocinis įsivertinimas pamokos pabaigoje. Mokiniai atsako į klausimą: „Kaip šiandien supratau Atgailos (išpažinties) prasmę?“

- Žalia šviesa. Viską supratau, žinau, kodėl reikalinga išpažintis ir kokia jos eiga.
- Geltona šviesa. Supratau, kas yra išpažintis, bet dar painiojuosi, kokia yra jos eiga ar ką daryti atėjus prie klausyklos.
- Raudona šviesa. Man vis dar sunku suprasti, kam reikalingas kunigas ir kaip pasiruošti šiam sakramentui.

2. Mokinių pasiekimų tarpusavio vertinimas

Dirbdami porose ar grupėse (pavyzdžiui, analizuodami Eucharistijos simbolius: duoną ir vyną, arba klasifikuodami sakramentus), mokiniai mokosi mokytis vieni iš kitų.

Pavyzdys. „Dviejų žvaigždučių ir vieno palinkėjimo“ metodas sakramentų pristatymui

Kai mokinys papasakoja suolo draugui apie pasirinktą sakramentą (pvz., kaip Jėzus tampa duona ir vynu), draugas jį įvertina pagal šį šabloną.

Draugo vertinimo kortelė

Pirmas pliusas (žvaigždutė). Tu labai aiškiai išvardijai sakramento simbolius ir pavadinimus.

Antras pliusas (žvaigždutė). Tau puikiai pavyko paaiškinti, kurį Jėzaus gyvenimo įvykį (pvz., Paskutinę vakarienę) šis sakramentas primena.

Palinkėjimas ateičiai (ką patobulinti): Patarčiau dar pasikartoti, kuriai grupei (požymiui) šis sakramentas priklauso – gydymo ar įvesdinimo.

Pavyzdys. Kontrolinis klausimynas porose (Taip / Ne)

Mokiniai užduoda vienas kitam klausimus pagal programos reikalavimus ir pažymi draugo atsakymą.

Klausimas draugui	Taip (atsakė pats)	Reikėjo pagalbos
1. Ar draugas žino, kad malonė nėra tiesiog „kažkas malonaus“, o Dievo dovana?		
2. Ar išvardijo visus 7 sakramentus?		
3. Ar geba sugrupuoti sakramentus pagal skirtingus gyvenimo etapus?		
4. Ar susiejo Eucharistiją su Šv. Mišių dalimis?		

Metodinės rekomendacijos mokytojui

1. Leiskite mokiniams suprasti, kad įsivertinimas „slenkstiniu lygiu“ nėra blogas įvertinimas – tai tiesiog starto pozicija, rodanti, kur reikia pasistengti
2. Tarpusavio vertinime akcentuokite pagarbą. Tikybos pamokose draugo vertinimas turėtų ugdyti bendrystę, o ne kritiką.
3. Kadangi tai 4 klasė, teksto pavyzdžius verta papildyti vizualais (širdelėmis, kryželiais, angelų ar žvakių simboliais), kurie atitinka pamokos tematiką.

9. Mokinių pažangos fiksavimo pavyzdžiai dorinio ugdymo pamokose

Mokinių pažangos fiksavimas dorinio ugdymo pamokose padeda stebėti individualų mokinio augimą, gebėjimų plėtotę ir mokymosi tikslų įgyvendinimą. Svarbu atsižvelgti ne tik į mokinio žinias, bet ir į jo gebėjimą kelti klausimus, argumentuoti savo nuomonę, įsiklausyti į kitus, reflektuoti patirtį ir priimti atsakingus sprendimus. Nuoseklus pažangos fiksavimas suteikia galimybę mokiniui įsivertinti savo pasiekimus, numatyti tolesnius mokymosi žingsnius, o mokytojui – tikslingai planuoti ugdymo procesą ir teikti mokymąsi skatinantį grįžtamąjį ryšį.

9.1. Praktiniai pavyzdžiai (etika)

Etikos pamokose mokinių pažanga fiksuojama stebint kaip atliekami konkretūs veiksmai, t.y. kaip mokiniai analizuoja moralines situacijas, atpažįsta vertybes, pagrindžia savo nuomonę, svarsto skirtingus požiūrius ir reflektuoja savo sprendimus. Pažangos pavyzdžiai padeda atskleisti individualų mokinio gebėjimų augimą ir numatyti tolesnio tobulėjimo kryptis. Toliau pateikiami keli pavyzdžiai, tinkami taikyti etikos pamokose.

1. Etinės dilemos analizės kortelė

Ši priemonė skirta mokinių gebėjimui atpažinti etinę problemą, analizuoti susiduriančias vertybes, numatyti galimų sprendimų pasekmes ir pagrįsti savo pasirinkimą ugdyti bei pažangai stebėti.

Mokiniai užpildo analizės kortelę:

- Problema: kokia etinė problema ar dilema nagrinėjama?
- Vertybės: kokios vertybės, principai ar interesai susiduria?
- Galimi sprendimai: kokie galimi problemos sprendimo būdai?
- Pasekmės: kokių pasekmių gali turėti skirtingi sprendimai?
- Mano sprendimas: kokį sprendimą pasirinkčiau ir kaip jį pagrįsčiau?

Kaip fiksuojama pažanga?

Pildydami analizės korteles, mokiniai turi galimybę nuosekliai tobulinti gebėjimą analizuoti etines problemas, atpažinti susiduriančias vertybes, įvertinti galimų sprendimų pasekmes ir argumentuotai pagrįsti savo pasirinkimą. Pažanga atsiskleidžia mokinio gebėjimu vis savarankiškiau ir nuosekliau atlikti šiuos veiksmus. Vertinama ne tai, kokį sprendimą mokinys pasirenka, o jo gebėjimas analizuoti situaciją ir pagrįsti savo poziciją.

2. Minčių žemėlapis

Šis metodas padeda stebėti, kaip mokiniai supranta etines sąvokas, atpažįsta jų tarpusavio ryšius ir geba susieti teorines žinias su gyvenimiškomis situacijomis.

Pavyzdžiui, mokiniai kuria minčių žemėlapį, kurio centre užrašo sąvoką *Pagarba*. Aplink ją užrašo su šia sąvoka susijusias vertybes, elgesio pavyzdžius, galimas nepagarbaus elgesio pasekmes ir pagarbos raiškos būdus kasdienybėje.

Kaip fiksuojama pažanga?

Minčių žemėlapis kuriamas temos pradžioje ir papildomas ją nagrinėjant. Pažanga atsiskleidžia mokiniui gebant įvardyti daugiau sąvokų, paaiškinti jų tarpusavio ryšius, pateikti konkrečių pavyzdžių ir pritaikyti įgytas žinias įvairiose situacijose.

3. Išėjimo bilietas

Tai trumpas refleksijos metodas, padedantis įvertinti, ką mokinys suprato pamokoje, kokius gebėjimus pritaikė ir kokių klausimų jam dar kyla.

Pamokos pabaigoje mokiniai žodžiu arba raštu užbaigia tris sakinius:

- Šiandien supratau, kad...
- Mano nuomonę labiausiai pagrindė arba paskatino permąstyti...
- Norėčiau geriau suprasti arba išmokti...

Kaip fiksuojama pažanga?

Mokinių atsakymai padeda atskleisti, kaip jie supranta nagrinėjamą temą, pagrindžia savo mintis ir įvardija tolesnio mokymosi poreikius. Reguliariai taikant šį metodą, mokinys gali geriau atpažinti savo pažangą, o mokytojas – planuoti tolesnes veiklas atsižvelgdamas į mokinių supratimą ir kylančius klausimus.

9.2. Praktiniai pavyzdžiai (tikyba)

Fiksuojant pažangą dorinio ugdymo tikybos pamokose, esminis dėmesys turėtų būti kreipiamas į kelis fundamentalius aspektus.

- Mokymosi procesą ir mąstymo raidą. Svarbu pastebėti ne tik galutinį rezultatą, bet ir tai, kaip mokinys mokosi, kaip keičiasi jo gebėjimas kelti egzistencinius klausimus, analizuoti tekstus bei argumentuoti savo nuomonę.
- Dvasinį ir asmenybės augimą. Tikybos pamokos ugdo žmogaus vidinį pasaulį, todėl pažanga matuojama mokinio gebėjimu suprasti empatiją, gailestingumą, sąžinės laisvę bei pagarbą kitam. Tai procesas, kuriame mokinys mokosi teorines tiesas paversti praktinėmis gyvenimo nuostatomis.
- Refleksiją. Vertingiausias žinojimas tikybos pamokose gimsta tada, kai mokinys geba atsigręžti į save ir paklausti: *„Ką ši tema reiškia man asmeniškai? Kaip tai keičia mano požiūrį į pasaulį ir elgesį su aplinkiniais?“*

Todėl pažangos fiksavimo įrankiai tikybos pamokoje turi būti lankstūs, universalūs ir orientuoti į patį mokinį – padedantys jam pačiam pamatyti savo dvasinį bei intelektualinį kelią.

***Pavyzdys.* „3–2–1“ Refleksijos metodas**

Šis metodas puikiai tinka bet kokios pamokos ar temos pabaigoje. Vyresnėse klasėse mokiniai atsako raštu, o jaunesnėse – gali atsakyti žodžiu arba trumpais sakiniais.

Mokiniai užrašo arba įvardija.

3 dalykus, kuriuos šiandien sužinojo / suprato (apie šventuosius, moralę, sakramentus, Bibliją ir t.t.).

2 dalykus, kurie juos emociškai palietė, nustebino arba pasirodė svarbūs asmeniniam gyvenimui.

1 klausimą, kuris jiems dar liko neaiškus arba apie kurį norėtų pamąstyti giliau.

Mokytojas pagal šiuos lapelius mato bendrą klasės pažangą ir kitą pamoką pradeda nuo likusių klausimų aptarimo.

Pamokos kontekstas ir tema: III gimn. klasė.

Tema: Proto ir širdies malda

Metodo pritaikymas: „Mano dvasinių paieškų ir žinių linija“

Lentoje arba mokinių sąsiuviniuose nubrėžiama linija nuo 1 iki 10.

- **Skalės pradžia (1–2 balai).** „Galiu tik įvardyti keletą maldų, bet man sunku suprasti skirtingas dvasingumo formas ir jų esmę.“ (Susieta su slenkstiniu lygiu).
- **Skalės vidurys (5–6 balai).** „Žinau religines praktikas, suprantu, kaip Katalikų Bažnyčia aiškina dvasinį gyvenimą, gebu palyginti materialias ir dvasines vertybes.“ (Susieta su patenkinamu lygiu).
- **Skalės pabaiga (9–10 balų).** „Gebu kritiškai vertinti informaciją apie įvairias dvasines praktikas, suprantu maldos autentiškumą ir galiu tikslingai bei sąmoningai pasirinkti dvasinio gyvenimo būdus.“ (Susieta su pagrindiniu ir aukštesniuoju lygiais).

Kaip vyksta procesas pamokose?

1. Žingsnis. Temos pradžioje (pvz., Mėlyna spalva) Prieš pradedant analizuoti klausimus „Ar visos maldos veda link Dievo?“ arba „Ar žinome, ko deramai melsti?“, gimnazistai atlieka trumpą refleksiją ir pažymi savo pirminį tašką linijoje.

Mokinio mąstymas: „Žinau, kas yra rožinis ar Šv. Mišios, bet nežinau, kuo skiriasi Rytų meditacijos nuo krikščioniškos kontempliacijos ar kas yra kristocentriškumas. Saugiai žymiu 3.“

2. Žingsnis: Temos pabaigoje (pvz., Raudona spalva)

Išanalizavus temas, susipažinus su šventųjų pavyzdžiais, Bažnyčios tėvų mokymu ir Jėzaus požiūriu į turtą bei pinigus, mokiniai vėl grįžta prie tos pačios linijos ir pažymi naują vietą.

Mokinio mąstymas: „Dabar jau suprantu, kuo skiriasi autentiška malda, moku atsirinkti informaciją iš Bažnyčios šaltinių ir kritiškai įvertinti pseudodvasingumo formas. Galiu drąsiai pasirinkti dvasinius metodus, kurie man tinka. Žymiu 8.“

Kadangi tai vyresnės klasės, mokiniai po savo žyma linijoje turi trumpu sakiniu pagrįsti pokytį. Pavyzdžiui: *„Mano taškas pasislinko į priekį, nes dabar jau gebu analizuoti dvasingumo formas Katalikų Bažnyčios mokymo perspektyvoje ir suprantu, ką reiškia kristocentriškumas maldoje“*.

Mokytojas vertina ne galutinį skaičių, o atstumą, kurį mokinys nuėjo (šiuo atveju – augimą nuo 3 iki 8).

***Pavyzdys.* „Mano vertybių / minčių dienoraštis“**
Tikybos pamokose labai svarbi ne tik žinių, bet ir asmeninio santykio bei vertybių pažanga. Dienoraštis (vyresniems – sąsiuvinis/elektroninis dokumentas, jaunesniems – piešinių ir trumpų minčių sąsiuvinys) vedamas visus metus.
Po kiekvienos svarbesnės temos mokiniai atsako į vieną esminį klausimą. „Kaip ši tema keičia mano požiūrį į save / kitus / Dievą?“ arba „Kokią vertybę išsinešu iš šios pamokos?“.
Mokytojas periodiškai peržiūri dienoraščius (ne vertindamas pažymiu, o parašydamas trumpą palaikantį komentarą). Metų gale mokinys gali palyginti savo pirmąsias ir paskutiniąsias įžvalgas.

Pamokos kontekstas ir tema: 6 klasė
Tema: Krikščioniškas požiūris į kūriniją.

1. Išanalizavus temas apie žmogų kaip Kūrėjo bendradarbiui patikėtą pasaulį, mokiniai dienoraštyje atsako į šiuos klausimus. „Šiandien kalbėjome apie tai, kas labiausiai pažeidžia mūsų santykį su gamta ir Dievu (ydos, nedorybės). Kokį savo paties kasdienį įprotį ar poelgį pastebėjau, kuris neigia mano kaip Kūrėjo bendradarbio vaidmenį?“ *(Mokinio refleksija nukreipiama į slenkstinio / patenkinamo lygio apmąstymą apie tikėjimo ir atsakomybės sąsajas).*
2. „Krikščionių santykis su gamta yra ypatingas. Kokią vertybę (pvz., saikingumą, pagarbą gyvybei, rūpestingumą) išsinešu iš šios pamokos ir kaip ji gali pakeisti mano elgesį su aplinka jau šią savaitę?“ *(Susieta su pagrindiniu lygiu – ryšio tarp Dievo ir žmogaus bendradarbiavimo išsaugojant kūriniją pagrindimu).*
3. „Ką konkretaus aš (arba mes su draugais) galėtume padaryti, kad apsaugotume aplinką savo mokykloje ar namuose?“ *(Susieta su aukštesniuoju lygiu – praktinių strategijų teikimu ir iniciatyva kurti veiklos projektus).*

- Mokytojas, surinkęs dienoraščius, nerašo įvertinimo, o palieka trumpą, skatinantį komentarą. Pavyzdžiui: *„Mielas [Vardas], labai džiaugiuosi tavo įžvalga, kad rūpinimasis gamta prasideda nuo mažų dalykų (pvz., šiukšlių rūšiavimo). Tu tikrai supranti, ką reiškia būti Kūrėjo bendradarbiu. Taip ir toliau!“*
- Metų gale (arba skyriaus pabaigoje) mokiniai peržvelgia savo įrašus. Mokytojas užfiksuoja pažangą matydamas, kaip mokinio mąstymas perėjo nuo paprasto faktų žinojimo („šiukšlinti yra blogai“) iki krikščioniškos atsakomybės suvokimo („aš esu atsakingas prieš Dievą už tai, kaip elgiuosi su Jo pasauliu“).

***Pavyzdys.* Kriterijinė pažangos kortelė „Žinau – Galiu – Taikau“**
Ši universali trijų žingsnių sistema pritaikoma bet kuriai temai ir leidžia mokytojui greitai užfiksuoti mokinio pasiekimų lygį.
Mokytojas (arba pats mokinys) pažymi, kurį laiptelį mokinys įveikė šioje temoje.
Laiptelis „Žinau“ (Slenkstinis / Patenkinamas lygis). Mokinys žino pagrindinius faktus, sąvokas ar pasakojimus (pvz., kas parašė Bibliją, kokie yra Dievo įsakymai).
Laiptelis „Galiu paaiškinti“ (Pagrindinis lygis). Mokinys geba analizuoti, lyginti, diskutuoti ir paaiškinti temą savo žodžiais.
Laiptelis „Galiu pritaikyti“ (Aukštesnysis lygis). Mokinys sugeba susieti temą su savo kasdienybe, priimti moralinius sprendimus, remdamasis pamokos vertybėmis.

Pamokos kontekstas ir tema: 7 klasė
Tema: Šventoji Dvasia, Jos dovanos ir vaisiai.
***Pavyzdys.* „Išmanusis“ pažangos aplankas (Skaitmeninis arba fizinis „Portfolio“)**

Mokinio pasiekimų ir pažangos kaupimo („Portfolio“) metodas yra universali vertinimo ir kaupimo strategija, tolygiai pritaikoma visose bendrojo ugdymo pakopose – nuo pirmosios klasės mokinio kūrybinių darbų iki dvyliktos klasės mokinio darbų ir refleksijų.

Mokinys per pusmetį pasirenka 3–4 savo darbus, kurie, jo paties nuomone, geriausiai parodo jo pastangas ir augimą tikybos pamokose. Prie kiekvieno darbo mokinys prideda trumpą komentarą: *„Šį darbą pasirinkau, nes čia man pavyko geriausiai suprasti...“* arba „*Šis darbas man buvo sunkiausias, bet aš išmokau...“*.

Mokytojas vertina ne tik vieną konkretų darbą, o mokinio gebėjimą pamatyti savo tobulėjimą ir įdėtas pastangas per tam tikrą laiką.

10. Klasės (grupės) mokymosi pasiekimų ir pažangos duomenų lentelė

Grupės mokymosi pasiekimų ir pažangos duomenų lentelė:

Eil. Nr.	Mokinio pavardė, vardas (IA)	I pusmetis			II pusmetis						Metinis						
		Praėjusių m. m. METINIS vertinimas			I pusmečio pažymys						II pusmečio pažymys						
		Pasirinktas dalykas			Pasiekimų lygmuo						Pasiekimų lygmuo						
		Tikyba	Etika	**Pastabos apie individualius specifinius gebėjimus ir bendrąsias kompetencijas**	Aukštesnysis	Pagrindinis	Patenkinamas	Slenkstinis	**Pažanga**	**Pastabos apie individualius specifinius gebėjimus ir bendrąsias kompetencijas**	Aukštesnysis	Pagrindinis	Patenkinamas	Slenkstinis	**Pažanga**	Metinis įvertinimas	Pažanga
					9-10	7-8	5-6	4			9-10	7-8	5-6	4			
1.																	
2.																	
3.																	
4.																	
5.																	
6.																	
7.																	
8.																	
9.																	
10.																	
11.																	
12.																	
13.																	
14.																	
15.																	
16.																	
17.																	
18.																	
19.																	
20.																	
		Klasės situacija.			100 % mokinių padarė pažangą. Kitos pastabos:						..... % mokinių padarė pažangą. Kitos pastabos:						..... % mokinių padarė pažangą.

11. Naudoti dokumentai ir šaltiniai

1. Helmke A. „Pamokos kokybė ir mokytojo profesionalumas: diagnostika, vertinimas, tobulinimas“, Vilnius, 2012.
2. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymas Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“. Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosios programos (įskaitant Dorinio ugdymo bendrąsias programas).
3. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. V-1125 „Dėl Mokinių, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programas, mokymosi pasiekimų vertinimo ir vertinimo rezultatų panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“
4. Metodinė priemonė „Formuojamasis vertinimas – individualiai pažangai skatinti“, Vilnius, 2018.
5. Nacionalinė švietimo agentūra. Konsultacijos „Sėkmės kriterijų nustatymas ir užduočių formulavimas dorinio ugdymo pamokose“ medžiaga dorinio ugdymo mokytojams. https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/535?r=1
6. Nacionalinė švietimo agentūra. Metodinis leidinys socialinių mokslų ir dorinio ugdymo mokytojų dalykinėms kompetencijoms tobulinti.

   https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/115?r=1
7. Nacionalinė švietimo agentūra. Pradinio ir pagrindinio ugdymo katalikų tikybos bendrosios programos įgyvendinimo rekomendacijos.

   https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/297?r=1
8. Nacionalinė švietimo agentūra. Vidurinio ugdymo katalikų tikybos bendrosios programos įgyvendinimo rekomendacijos.

   https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/154?r=1